

SAVONIA
AMMATTIKORKEAKOULU

Tekniikka

Palopäällystön koulutusohjelma

ASUINTALOJEN PELASTUSSUUNNITELMIEN

LAATU

Tomi Maijala

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU - TEKNIikka, KUOPIO		
Koulutusohjelma		
Palopäällystön koulutusohjelma		
Tekijä		
Tomi Majjala		
Työn nimi		
Asuintalojen pelastussuunnitelmien laatu		
Työn laji	Päiväys	Sivumäärä
Opinnäytetyö	20. heinäkuuta, 2020	63 + 28
Työn valvoja	Yrityksen yhdyshenkilö	
vanhempi opettaja Ilkka Kaarakainen	-	
Yritys		
-		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön aiheena oli selvittää asuintalojen pelastussuunnitelmien tämänhetkinen laatu Suomessa. Opinnäytetyötä varten kerättiin 25:n pelastussuunnitelman otos eri puolilta Suomea. Kerättyjen pelastussuunnitelmien perusteella arvioitiin pelastussuunnitelmien laatua Suomessa. Myös olemassa olevia pelastuslaitosten ohjeita ja pohjia arvioitiin ja ne otettiin huomioon valmiiden pelastussuunnitelmien arvostelussa.</p> <p>Pelastussuunnitelmista etsittiin heikkouksia ja pohdittiin syitä niiden ilmenemisille. Joitakin ongelmia havaittiin täytön suhteen, mutta yleisimmin ongelmat johtuivat jo pohjissa olevista heikkouksista.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena löydettiin useita kehityskohtia pelastussuunnitelmiin ja erityisesti pelastussuunnitelmien pohjiin. Myös pelastussuunnitelmasta tiedottamiseen tehtiin ohje, joka on opinnäytetyön liitteenä.</p>		
Avainsanat		
pelastussuunnitelma, asuinkiinteistöt, laatu		
Luottamuksellisuus		
Julkinen		

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES		
Degree Programme		
Fire Officer (Engineer)		
Author		
Tomi Maijala		
Title of Project		
Quality of Rescue Plans of Residential Buildings		
Type of Project	Date	Pages
Final Project	20 August, 2020	63 + 28
Academic Supervisor	Company Supervisor	
Mr Ilkka Kaarakainen, Senior Instructor	-	
Company		
-		
Abstract		
<p>The objective of this final project was to study the current quality of rescue plans of residential buildings in Finland. For the project, rescue plans were collected from different parts of Finland in order to determine the quality. Existing guides and templates were also evaluated, and they were taken into consideration when the rescue plans were evaluated.</p> <p>The shortcomings of the rescue plans were studied and an attempt to identify the causes of the shortcomings were made. Some problems were noticed in the filling in of the templates, but usually the problems traced back to the defects already existing in the templates.</p> <p>As a result of the final project, numerous development areas were found for developing rescue plans, and especially developing the templates of the rescue plans. A guide was made with the purpose to make it easier to access the information in the rescue plan. The guide can be found in the attachments of the final project.</p>		
Keywords		
rescue plan, residential buildings, quality		
Confidentiality		
Public		

ALKUSANAT

Haluan kiittää kaikkia opinnäytetyötä varten tehtyyn tutkimukseen osallistuneita isännöitsijöitä. Opinnäytetyön valmistumisen kannalta oli oleellista saada pelastussuunnitelmia tutkittavaksi. Ilman isännöitsijöiden apua pelastussuunnitelmat olisi jäänyt saamatta ja siten myös opinnäytetyö tekemättä.

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	8
2	PELASTUSSUUNNITELMAN LAKIPERUSTA ASUINRAKENNUKSISSA	9
	2.1 Pelastussuunnitelman laatiminen	9
	2.2 Pelastussuunnitelman sisältö	11
3	PELASTUSSUUNNITELMIIN LIITTYVÄT OHJEET ASUINRAKENNUKSISSA	15
	3.1 Valtakunnalliset ohjeet	15
	3.1.1 SPEK	15
	3.1.2 Sisäministeriö	17
	3.2 Pelastuslaitosten omat ohjeet	21
	3.2.1 Selkeys ja visuaalisuus	22
	3.2.2 Riskien tunnistaminen ja hallitseminen	24
	3.2.3 Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt	24
	3.2.4 Ohjeet vaaratilanteisiin ja tiedottamiseen	25
	3.2.5 Pelastussuunnitelman päivittäminen	25
	3.2.6 Poikkeusoloihin varautuminen	25

4	AINEISTONKERUU	27
4.1	Tavoiteltu otos	27
4.2	Tavoitettu otos	28
5	PELASTUSSUUNNITELMIEN ARVIOINTIPERUSTEET	32
5.1	Pelastussuunnitelman selkeys ja visuaalisuus	32
5.2	Riskien tunnistaminen ja niiden hallitseminen	33
5.3	Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt	34
5.4	Ohjeet vaaratilanteisiin	35
5.5	Pelastussuunnitelman päivittäminen	35
5.6	Varautuminen poikkeusoloihin	36
5.7	Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen	37
6	PELASTUSSUUNNITELMIEN ANALYSOINTI, POHDINTA JA KEHITYSKOhteet	38
6.1	Pelastussuunnitelman selkeys ja visuaalisuus	39
6.2	Riskien tunnistaminen ja niiden hallitseminen	42
6.3	Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt	44
6.4	Ohjeet vaaratilanteisiin	46
6.5	Pelastussuunnitelman päivittäminen	48

6.6 Varautuminen poikkeusoloihin	50
6.7 Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen	51
6.8 Yhteenveto pelastussuunnitelmien laadusta	55
7 POHDINTA	59
LÄHTEET	62
LIITTEET	63

1 JOHDANTO

Valitsin aiheen, koska mielestäni asuintalojen pelastussuunnitelmissa on kehitettävää. Monessa pelastussuunnitelmassa on ollut nähtävillä tietynlaista pakollisten lakiasioiden selittämistä, mutta pelastussuunnitelman perimmäinen tarkoitus unohtuu.

Opinnäytetyössä käsitellään erityisesti asuintalojen pelastussuunnitelmia ja parhaiten tämän opinnäytetyön sisältöä pystyy käyttämään asuintalojen pelastussuunnitelmien laatimisen, pelastussuunnitelmien pohjien kehittämisen ja pelastussuunnitelmasta tiedottamisen apuna. Muun käyttötavan kohteiden pelastussuunnitelmiin opinnäytetyön ohjeet eivät välttämättä sovellu niin hyvin.

Opinnäytetyön ideana ei ole rakentaa uutta pohjaa asuintalojen pelastussuunnitelmille, sillä eri pelastuslaitoksilla ja Suomen pelastusalan keskusjärjestöllä on jo valmiita pohjia ja ohjeita niiden täyttämiseen. Myös eri yksityisillä toimijoilla on omia pohjia tähän tarkoitukseen. Tämän työn tarkoituksena on ohjata valmiiden pohjien kehitystä oikeaan suuntaan. Pelastussuunnitelmasta tiedottamisen avuksi opinnäytetyön liitteeksi laadittiin kuitenkin pohja pelastussuunnitelman asukkaalle jaettavasta tiivistelmästä.

Opinnäytetyön alussa kerrotaan pelastussuunnitelmia käsittelevästä lainsäädännöstä. Lainsäädännöstä siirrytään aluksi olemassa oleviin maanlaajuisiin, ja niistä vielä paikallisiin pelastussuunnitelmien ohjeisiin ja pohjiin. Ohjeista ja pohjista on syvällisempää pohdintaa kuin lakiasioista.

Pelastussuunnitelmien ohjeiden ja pohjien analysoinnin jälkeen opinnäytetyössä selostetaan, kuinka aineistoa opinnäytetyötä varten kerättiin ja kuinka se onnistui. Sen jälkeen kerrotaan aineiston arviointiperusteista ja heti sen perään arvioinnin tulokset ja tulosten pohdinta. Opinnäytetyön lopussa on vielä yleinen pohdinta opinnäytetyön onnistumisesta ja lähteet sekä liitteet.

2 PELASTUSSUUNNITELMAN LAKIPERUSTA ASUINRAKENNUKSISSA

2.1 Pelastussuunnitelman laatiminen

Pelastussuunnitelman laatimisvelvoite tulee pelastuslain 379/2011 15 §:stä. 15 §:ssä puhutaan rakennuksesta tai muusta kohteesta, joka on poistumisturvallisuusvaatimuksiltaan tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi. Myös rivitalot kuuluvat aiemmin mainittuun kategoriaan. 15 §:n viimeisen momentin mukaan valtioneuvoston asetuksessa määrätään kohteet, joihin pelastussuunnitelma tulee laatia.

15 §

Pelastussuunnitelma

Rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 14 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä. Pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa rakennuksen tai kohteen haltija.

--

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä kohteista, joihin on laadittava pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelman sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. (Pelastuslaki 379/2011, 15 §.)

Valtioneuvoston asetuksessa määrätään pelastussuunnitelman laatimiseen velvollisista kohteista. Tässä asetuksessa on 17 erilaista kohdetta, joihin täytyy laatia pelastussuunnitelma.

Pelastuslain 14 § osaltaan velvoittaa laatimaan pelastussuunnitelman. 14 §:n ensimmäisessä kohdassa velvoitetaan rakennuksen omistajaa tai haltijaa ehkäisemään tulipalojen ja muiden vaaratilanteiden syttymistä. Yksi osa ehkäisyä on laatia pelastussuunnitelma kohteeseen, johon se tulee laatia.

Pelastuslain 14 §:n toisessa kohdassa velvoitetaan varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa. Kolmannessa kohdassa velvoitetaan varautumaan tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin rakennuksen omistaja tai haltija omatoimisesti kykenee. Pelastussuunnitelman laatiminen on suuri osa varautumista näihin asioihin.

Ennen pelastuslain uudistusta asuinrakennusten pelastussuunnitelman laatimisvelvollisuus tuli samalla tontilla tai rakennuspaikalla oleville taloille, joissa on yhteensä yli viisi asuinhuoneistoa. Perustelumuistiossa vaihdettiin peruste pelastussuunnitelman laatimisvelvollisuudelle siten, että jos samassa rakennuksessa on kolme asuinhuoneistoa, tulee laatia pelastussuunnitelma. Jos muutosta ei olisi tehty, useaan samalla tontilla olevaan paritaloon olisi laadittava pelastussuunnitelma. (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta -muistio 2011.)

Perustelumuistiossa mainitaan, että kolmen asuinhuoneiston samassa rakennuksessa ollessa henkilö- ja paloturvallisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat. Pelastuslain 15 §:n mukaan tavanomaista vaativampaan paikkaan on laadittava pelastussuunnitelma ja aiemmin mainittuja vakavia riskejä on tulkittu tavanomaista vaativampina tässä kohtaa. (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta -muistio 2011.)

1 §

Velvollisuus laatia rakennukseen ja muuhun kohteeseen pelastussuunnitelma Pelastuslain (379/2011) 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma on laadittava:

1) asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa;

...

(Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 §)

2.2 Pelastussuunnitelman sisältö

Pelastussuunnitelman sisällöstä määrätään laissa valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011 ja pelastuslaissa 379/2011. Pelastuslaissa määrätään pelastussuunnitelman sisällöstä ja valtioneuvoston asetuksessa tarkennetaan pelastuslaissa annettuja määräyksiä.

Pelastuslain 15 §:ssä määrätään seuraavasti:

15 §

--

Pelastussuunnitelmassa on oltava selostus:

1) vaarojen ja riskien arvioinnin johtopäätelmistä;

2) rakennuksen ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyistä;

3) asukkaille ja muille henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi;

4) mahdollisista muista kohteen omatoimiseen varautumiseen liittyvistä toimenpiteistä.

...

(Pelastuslaki 379/2011, 15 §)

Pelastuslain 15 §:ssä olevien asioiden täytyy löytyä pelastussuunnitelmasta, että pelastussuunnitelma on lainmukainen.

Pelastuslain 15 §:n ensimmäisessä kohdassa määrätään pelastussuunnitelmaan selostus vaarojen ja riskien johtopäätelmistä. Ensimmäisen kohdan toteuttaminen vaatii pelastussuunnitelman laatijalta riskien arviointikykyä, minkä takia riskinarvion helpottamiseksi monella eri laitoksella on pelastussuunnitelmapohja, jossa on valmiiksi yleisimpiä vaaranpaikkoja taloyhtiöissä. Myös pelastuslaista löytää sellaisia riskikohteita, joista kannattaa laittaa pelastussuunnitelmaan selostus. Pelastuslain kolmannessa pykälässä on monia erilaisia määräyksiä, joiden pohjalta voi laatia riskinarviota.

Esimerkiksi kiinteistön pelastustiet ovat yksi riskikohde. 11 §:n mukaan kiinteistön omistajan tai haltijan on osaltaan huolehdittava, että kiinteistön pelastustiet ovat ajokelpoisia pelastusajoneuvoille. Pelastustiet on myös merkattava tien laitaan, mutta myös pelastussuunnitelmasta on selvittävä, missä pelastustiet menevät, ja se, että pelastustielle ei saa pysäköidä. Usein pelastussuunnitelmaan laitetaan kiinteistön kartta, johon pelastustiet merkataan näkyvästi.

Pelastuslain 15 §:n toisessa kohdassa määrätään pelastussuunnitelmaan selostus rakennuksen ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyistä. Kaikki turvallisuuteen liittyvät asiat on oltava selostettuina pelastussuunnitelmassa. Asuinrakennuksissa yleisimpiä tällaisia asioita ovat porraskäytävien savunpoisto, asuntojen palovaroittimet, pelastustiet ja mahdolliset varapoistumisreitit.

Turvallisuusjärjestelyistä täytyy löytyä sellainen selostus, että pelastussuunnitelman lukija ymmärtää, missä, miksi ja miten järjestelyt toimivat. Esimerkiksi ilmastonin hätäpysäytyksestä on oltava maininta, että sellainen on, jos sellainen on. Hätäpysäytyksen napin sijainti on myös kerrottava pelastussuunnitelmassa ja ohjeet sen painamiseen.

Pelastuslain 15 §:n kolmannessa kohdassa määrätään pelastussuunnitelmaan selostus asukkaille ja muille henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi. Näitä ohjeistuksia ovat esimerkiksi toiminta sairaustapauksissa ja toiminta tulipalotilanteessa tai edellisessä kappaleessa mainitun ilmastonin hätäpysäytysnapin painaminen oikeassa tilanteessa. Yleensä toimintaohjeet ovat mukana liitteinä pelastussuunnitelmissa, josta ne ovat helppo kopioida esimerkiksi rakennuksen ilmoitustaululle.

Pelastuslain 15 §:n neljännessä kohdassa määrätään pelastussuunnitelmaan selostus muista mahdollisista omatoimisen varautumisen toimenpiteistä. Jos kohteessa on jotain erityistä, jonka takia joutuu varautumaan, siitäkin on oltava pelastussuunnitelmassa huomiot.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta ottaa myös kantaa pelastussuunnitelman sisältöön:

Valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta määrätään tekemään selvitys siitä, että miten poikkeusolojen aikana pelastuslain 14 §:n mukaiset toimenpiteet toteutetaan. Esimerkiksi väestönsuojien osalta tämä tarkoittaa sitä, että väestönsuojat on suunniteltava siten että ne ovat poikkeusolojen käytön aikana paloturvallisia. Nämä asiat suunnitellaan valmiiksi väestönsuojan käyttöönottosuunnitelmassa, mikä myös kuuluu osaksi pelastussuunnitelmaa.

Lisäksi asetuksessa määrätään ottamaan huomioon myös kohteen tilapäinen käyttö ja määrätään pitämään pelastussuunnitelmaa ajan tasalla, mutta ei erikseen määritellä, kuinka usein suunnitelmaa on päivitettävä. Aina kun jotain oleellisesti muuttuu kiinteistössä, suunnitelmaa on päivitettävä, esimerkiksi isännöitsijän vaihtuessa. Asuinrakennuksissa on

harvemmin tilapäistä käyttöä kuten kouluissa, mutta jos sellaista toimintaa on asuinrakennuksessa, se on suunniteltava pelastussuunnitelmaan siten, että turvallisuustaso pysyy samanlaisena myös tilapäiskäytön aikana. (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 2 §.)

Valtioneuvoston asetus velvoittaa pelastuslaitoksia antamaan neuvontaa pelastussuunnitelmien laatimisessa juuri sen vuoksi, että pelastussuunnitelmien laatiminen vaatii ymmärrystä asioista, joista pelastuslaitoksella on paljon kokemusta. (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 2 §.)

3 PELASTUSSUUNNITELMIIN LIITTYVÄT OHJEET ASUINRAKENNUKSISSA

Pelastussuunnitelman laatiminen on monelle asiaan perehtymättömälle vaikea tehtävä. Tämän vuoksi monet pelastuslaitokset ovat tehneet pelastussuunnitelmalle oman mallinsa, jonka pelastussuunnitelman laatijan tarvitsee vain täyttää. Suurimmalla osalla pelastuslaitoksista on internetsivuillaan linkki Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) ja sisäministeriön ohjeisiin ja malleihin. Tässä luvussa esitellään asuinkiinteistöjen pelastussuunnitelman laatimista varten Suomessa olevia ohjeita ja malleja.

Kaikki tässä luvussa mainitut ohjeet ja pohjat ovat vain ohjeita ja pohjia. Niiden päälle on kirjoitettava taloyhtiöille yksilöllisiä asioita, jotta pelastussuunnitelma saadaan lain vaatimalle tasolle. Mitään pohjaa ei voi sellaisenaan käyttää taloyhtiön pelastussuunnitelmana.

3.1 Valtakunnalliset ohjeet

Valtakunnallisia ohjeita Suomessa ovat sisäministeriön laatima ohje pelastussuunnitelman sisällöstä ja SPEKin lukuisat eri ohjeet ja pohjat pelastussuunnitelman laatimista helpottamiseksi. Seuraavissa kappaleissa tutustutaan SPEKin ja sisäministeriön ohjeisiin ja pelastussuunnitelmien pohjiin.

3.1.1 SPEK

SPEKin internetsivuilta löytyy ohjeet eri vaiheisiin pelastussuunnitelmien laatimisessa. SPEKin internetsivuilla on pelastussuunnitelmien laatimisen avuksi pelastussuunnitteluopas. Suunnitteluoppaassa pelastussuunnitelman laatiminen on jaettu seitsemään eri vaiheeseen, jotka ovat alla tiivistetysti. SPEKin opas helpottaa pelastuslaitosten neuvontatyötä ja pelastussuunnitelmien laatijoiden työtä. (SPEK, pelastussuunnitelma.)

Vaiheissa 1 ja 7 valmistaudutaan suunnitelman tekemiseen esimerkiksi liittämällä pelastussuunnitelman tekeminen ja päivittäminen osaksi taloyhtiön vuosikokousta. Vaihe 1 on enemmän aloitusvaihe ja vaihe 7 sitä, kun suunnitelmaa pidetään ajan tasalla jatkossakin.

Vaiheessa 2–3 tunnistetaan ja ehkäistään pelastuslain 15 §:ssä mainittuja riskejä ja vaaroja. Näiden vaiheiden helpottamiseksi SPEKin sivuilta löytyy riskienarviointilomake, jossa on jo valmiiksi monta erilaista riskiä, jotka ovat todennäköisiä kaikissa taloyhtiöissä.

Vaiheessa 4 tehdään väestönsuojaa koskevat suunnittelua vaativat toimenpiteet, kuten väestönsuojan käyttöönoton suunnitelma. Vaiheessa 5 laaditaan pelastuslain 15 §:n mukaiset toimintaohjeet vaaratilanteita varten. Vaihetta helpottaa SPEKin pohja toimintaohjeille hätätilanteessa.

Vaiheessa 6 laaditaan suunnitelma pelastussuunnitelman tiedottamiselle. Pelastussuunnitelmasta on tiedotettava oleellisin osin taloyhtiön asukkaille valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 2 §.)

SPEKin pelastussuunnitelmapohjan saa täytettyä SPEKin pelastussuunnitteluoppaan avulla. Muutama asia jää kuitenkin puutteelliseksi pelkästään SPEKin ohjeita seuraamalla. (SPEK, pelastussuunnitelma.)

Väestönsuojelun puolesta SPEKin ohjeet jäävät puutteelliseksi kotivaran osalta. Kotivara on mainittu sanana ohjeissa, mutta ohjeeseen ei ole tarkempaa selitystä siitä, mitä kotivara tarkoittaa. SPEKin sivuilta löytyy kyllä kotivaraankin ohjeet, mutta ne voisi olla myös pelastussuunnitelman ohjeissa tai pelastussuunnitelman liitteiden mukana.

Ohjetta voisi myös parantaa lisäämällä rakennuksen turvallisuusjärjestelyille oman osionsa. Pelastuslain 15 §:ssä on kuitenkin yhtenä kohtana nimenomaan rakennuksen turvallisuusjärjestelyistä vaadittu selostus. SPEKin ohjeessa niitä sivutaan muiden ohjeiden lomassa kuitenkin.

Lisäksi ohjeessa voisi ohjeistaa lisäämään pelastussuunnitelmaan rakennuksesta asemapiirustus, jossa on merkitty tärkeimpiä turvallisuusasioita kuten alkusammutuskalusto ja pelastustiet. Pelastusteistä vaaditaan todella monen pelastuslaitoksen alueella kartta, johon pelastustiet on merkitty. Siitäkin voisi olla ohje SPEKIn ohjeessa.

Vielä yksi parannusehdotus SPEKIn pohjaan olisi se, että pelastussuunnitelman pohjaan olisi merkattu kohdat, jotka lähetetään asukkaille luettavaksi. Asukkaan ei tarvitse tietää, miten tai miksi pelastussuunnitelma on laadittu. Asukkaalle voitaisiin toimittaa sellainen tiivistelmä pelastussuunnitelmasta, jossa on vain asukasta koskevia asioita. Asukkaalle toimitettava pelastussuunnitelman tiivistelmä voisi olla vaikka pelastussuunnitelman liitteenä.

3.1.2 Sisäministeriö

Sisäministeriö julkaisi 2012 ohjeen pelastussuunnitelman tekemistä varten. Ohje on tarkoitettu enemmänkin pelastuslaitoksia varten kuin kuntalaista varten. Ohje ei suoraan kerro, miten pelastussuunnitelma tulee täyttää. Sisäministeriön julkaisussa selostetaan pelastussuunnitelman eri osioiden lainmukaisuuksia, eli käytännössä ohjeita pelastuslaitoksille, mitä kaikkea he voivat vaatia pelastussuunnitelmaan. Lakiasioista kiinnostunut kuntalaisenkin on hyvä katsoa ohje läpi. (SM julkaisu 2/2012.)

Sisäministeriön ohje alkaa pelastussuunnittelun merkityksen selittämisellä. Kappaleessa kerrotaan, miksi ylipäätään lakiin on tullut määräys pelastussuunnitelman laatimisesta. Pelastussuunnitelma tehdään kiinteistöjen turvaksi, ei pelastuslaitosta varten. Pelastuslaitosten rooli on varmistaa suunnitelmien lainmukaisuus ja mahdollisesti niiden parantamisessa neuvominen. (SM julkaisu 2/2012.)

Sisäministeriön ohjeen 2. luvussa keskitytään pelastussuunnitelman vaarojen ja riskien tunnistamiseen. Ohje ei rupea esittelemään erilaisia riskinhallintamalleja, vaan tiivistää kaikkien mallien oleelliset asiat ohjeeseen:

- vaaratekijöiden tunnistaminen
- vaaratekijöiden aiheuttamien seurauksien ja niiden toteutumisen todennäköisyyden arvioiminen
- ennaltaehkäisyyn ja vahinkoja rajoittavien toimenpiteiden suunnittelu
- toimenpiteiden toteuttamisen aikataulun ja vastuiden määrittely
- toimenpiteiden toteuttaminen ja toimenpiteiden onnistumisen seuranta
- turvallisuuden kehittäminen (SM julkaisu 2/2012).

Tässä opinnäytetyössä on myös käytetty yllä olevia asioita apuna pelastussuunnitelmien ja pelastuslaitosten laatimien pelastussuunnitelmien ohjeiden arvioinnissa riskinarvion osalta.

Sisäministeriön ohjeen 2. luvussa on myös esimerkkejä, joita myös pelastussuunnitelman laatija voi käyttää hyväkseen riskienarvioinnissa. Asuinrakennuksiin liittyen ainakin asukkaisiin liittyvät ohjeet, kuten palovaroittimen hankkiminen, tavaroiden säilytys ja palo-ovien sulkeminen, ovat asuinrakennuksen pelastussuunnitelman laatijalle tärkeitä. (SM julkaisu 2/2012.)

Samassa luvussa vielä ohjeistetaan huomioimaan erilaiset häiriötilanteet kuten sähkökatkot ja myrskyt. Asuinrakennuksissa lyhyet sähkökatkot eivät ole kovin kriittisiä, mutta pitempiin sähkökatkoihin taloyhtiökin pystyisi varautumaan esimerkiksi isolla generaattorilla. Usein taloyhtiöissä ainoa haitta sähkön puutokselle on se, että jääkaapillinen ruokaa menee hukkaan jokaisesta talouksesta, joten harvoin taloyhtiö näkee tarpeelliseksi ostaa generaattoria koko taloyhtiön tarpeisiin. (SM julkaisu 2/2012.)

Sisäministeriön ohjeen 2. luku jatkuu käsittelemällä onnettomuuksien ja vaaratilanteiden ehkäisyä. Kaikki ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat pelastuslaissa jo määrättyjä.

Pelastussuunnitelmaan vain täytyy huomioida ne pelastuslain vaatimat asiat. Esimerkiksi jäteastioiden suhteen on pelastussuunnitelmaan kirjattava, että niitä ei säilytetä rakennusten seinustoilla, koska palavan materiaalin säilyttäminen on pelastuslain 9 §:n mukaan kiellettyä. Sen sijaan siellä lukee jokin tietty paikka, jossa jäteastioita pidetään, ja se paikka on pelastussuunnitelmaa tehdessä katsottu turvalliseksi. (SM julkaisu 2/2012.)

2. luku päättyy pelastussuunnitelman ylläpitämisen ohjeisiin. Sisäministeriön ohjeen mukaan ”Pelastussuunnitelman ajantasaisuudella tarkoitetaan suunnitelman säännöllistä päivittämistä siten, että suunnitelman sisältö vastaa aina asuinkiinteistön tilannetta”. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että aina kun jotain merkittävää muutosta tapahtuu, pelastussuunnitelmaa päivitetään. Sisäministeriö ehdottaa kuitenkin turvallisuusasioiden pitämistä taloyhtiön kokouksissa aina mukana, että mahdolliset muutokset tulee varmasti päivitettyä pelastussuunnitelmaan. (SM julkaisu 2/2012.)

Sisäministeriön ohjeen 3. luvussa kerrotaan ohjeista erilaisia onnettomuuksia sekä vaara- ja häiriötilanteita varten. Tässäkin luvussa selitetään, miksi nämä ohjeet pitää tehdä lain mukaan ja mihin kaikkeen ohjeita on tehtävä. Myös kotivaran ohjeet on laitettava pelastussuunnitelmaan sisäministeriön ohjeen mukaan. (SM julkaisu 2/2012.)

Luvussa 3 myös ohjeistetaan eri pelastuslaitosten sivuille hakemaan olemassa olevia ohjeita vaaratilanteita varten. Ei tarvitse tehdä kokonaan itse, sillä monien pelastuslaitosten sivuilla on hyviä, lähes yleispäteviä ohjeita eri vaaratilanteita varten. Monessa ohjeessa täytyy vain täyttää taloyhtiölle yksilölliset tiedot, jolloin se on valmis. Sisäministeriön ohjeessa on myös pelastustoimen internetsivuille linkki, mutta monella pelastuslaitoksella on parempia toimintaohjeita. Monen pelastuslaitoksen toimintaohjeita on tehostettu opastavilla kuvilla, ja yksittäiset ohjeet mahtuvat silti yhdelle A4-kokoiselle paperille. (SM julkaisu 2/2012.)

Sisäministeriön ohje eroaa sillä tavalla SPEKin ohjeista, että sisäministeriön ohjeessa on erikseen sammutus- ja pelastustehtävien edellytysten turvaamiselle oma lukunsa. SPEKin ohjeessa pelastustehtävien turvaaminen on sisällytetty riskienhallinnan osioon.

Sisäministeriö on halunnut antaa erityistä huomiota osoitemerkinnän ja pelastustien tärkeydelle. (SM julkaisu 2/2012.)

Sisäministeriön ohjeen 5. luvussa puhutaan omatoimisesta varautumisesta poikkeusoloihin. Ohjeessa määritellään poikkeusolot ja kerrotaan, mistä kaikesta on suoriuduttava poikkeusolojen aikana. SPEKin ohjeissa on pitkälti samoja asioita, mutta ne ovat vain helpommin seurattavissa olevia ohjeita. (SM julkaisu 2/2012.)

Sisäministeriön ohjeen 6. luvussa puhutaan pelastussuunnitelman tiedottamisesta. Ohjeen mukaan tiedottamisen ei tarvitse olla koko pelastussuunnitelman jakamista jokaiselle asukkaalle. Ohjeessa ehdotettuja tapoja ovat esimerkiksi taloyhtiön ilmoitustaululle tärkeimpien tietojen laittaminen tai huoneistoihin jaettavia tiedotteita. Tärkeimpien tietojen tulisi olla kaikkien asukkaiden saatavilla heti siitä päivästä, kun he taloon muuttavat. (SM julkaisu 2/2012.)

Pelastussuunnitelmaa ei saa salata asukkailta, mutta koko pelastussuunnitelmaa ei kannata heti ensimmäisenä antaa uuden asukkaan käteen, sillä silloin se jää lukematta. Sen sijaan olisi hyvä, jos pelastussuunnitelmasta löytäisi ne oleellisimmat asiat uudelle asukkaalle ja ne tiedot annettaisiin hänelle. Pelastussuunnitelman tärkeitä tietoja voi myös ilmoittaa ilmoitustaululla, sillä silloin ne eivät pääse unohtumaan, kun talossa asuu pitempään.

Ohjeessa myös mainitaan, että vaikka pelastuslaissa puhutaan tiedottamisesta, turvallisuuden liittyvien asioiden tulisi olla kahdensuuntaista viestintää asukkaiden ja isännöitsijän välillä. Yksi tapa ylläpitää kahdensuuntaista viestintää on jonkinlaisten vaaranpaikkojen ja riskien ilmoittaminen isännöitsijälle jotain tiettyä kanavaa pitkin. (SM julkaisu 2/2012.)

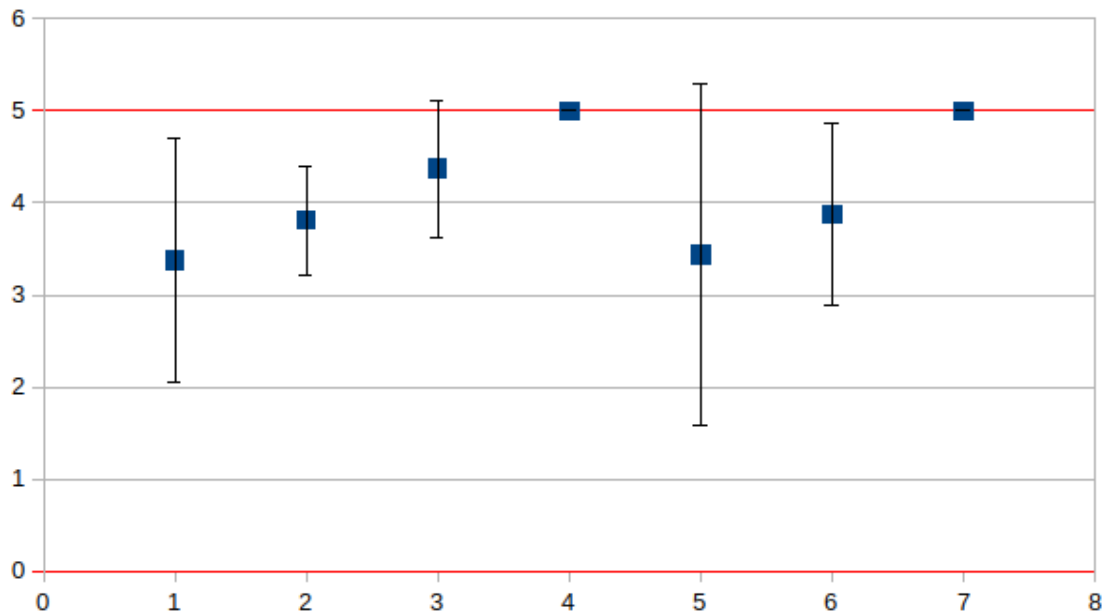
Sisäministeriön ohje on myös hieman puutteellinen, sillä siitä puuttuu osio rakennuksen turvallisuusjärjestelyiden selostamisesta. Sisäministeriön ohjeessa siitä kerrotaan vasta lakiliitteessä, eli kyseiseen kohtaan ei ole sisäministeriön laatimaa ohjetta. Tällöin tulkinta jää pelastustoimelle. (SM julkaisu 2/2012.)

3.2 Pelastuslaitosten omat ohjeet

Seuraavalla sivulla olevan kaavion 1 keskiarvot ja keskihajonta on laskettu kahdeksan eri pelastuslaitoksen pelastussuunnitelmien ohjeista ja pohjista. Pystyakselilla on saatujen pisteiden määrä ja vaaka-akselilla on numeroituna arvostelun aihealueet. Punaisella viivalla on merkattu kunkin aihealueen maksimi- ja minimipistemäärää. Selitykset numeroinnille ja kahden desimaalin tarkkuudella kaavion arvot:

1. Selkeys ja visuaalisuus: keskiarvo 3,38 ja keskihajonta 1,33
2. Riskien tunnistaminen ja hallitseminen: keskiarvo 3,81 ja keskihajonta 0,59
3. Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt: keskiarvo 4,38 ja keskihajonta 0,74
4. Ohjeet vaaratilanteisiin: keskiarvo 5,00 ja keskihajonta 0,00
5. Pelastussuunnitelman päivittäminen: keskiarvo 3,43 ja keskihajonta 1,86
6. Varautuminen poikkeusoloihin: keskiarvo 8,86 ja keskihajonta 0,99
7. Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen: keskiarvo 5,00 ja keskihajonta 0,0

Kaavio 1. Pelastuslaitosten pohjien arvioinnin tulokset.

Kahdeksan pelastuslaitoksen internetsivuilta löytyi omia ohjeita ja pohjia asuinrakennuksen pelastussuunnitelman laatimista varten. Muiden pelastuslaitosten internetsivuilla oli hyödynnetty SPEKin tai sisäministeriön ohjeita.

Opinnäytetyötä varten arvioitiin kaikki pelastuslaitosten internetsivuilla saatavissa olevat pelastussuunnitelmia koskevat ohjeet. Liitteessä 3 on tarkemmat ohjeiden arvioinnin perusteet ja liitteessä 4 samat tulokset kuin ylempänä olevassa kaaviossa 1. Tulokset ovat vain suuntaa antavia, ja työkalu arvioinnin apuna, varsinainen arviointi on tekstinä tässä luvussa.

3.2.1 Selkeys ja visuaalisuus

Pelastussuunnitelmien ohjeiden selkeydessä näkyi eniten eroja. Arvosteluasteikolla 1–5 selkeyden puolesta arvosanoja oli myös 1–5. Selkeyden parantamiseksi pelastussuunnitelmien pohjaan tai niiden apuna oleviin ohjeisiin tulisi lisätä ainakin sisällysluettelo. Valmiissa pelastussuunnitelmassa tulisi olla myös sisällysluettelo

selkeyden parantamiseksi. Tämän vuoksi parasta olisi, jos sisällysluettelo lisättäisiin kaikkien pelastuslaitosten pohjiin.

Selkeydessä havaittiin muitakin yhteisiä puutteita. Todella harvassa ohjeessa tai pohjassa oli käytetty kuvia apuna. Esimerkiksi rakennuksen asemapiirustuksen esimerkki tai pelastustiekartan esimerkki olisi tärkeä lisä monen pelastuslaitoksen ohjeisiin. Joissakin ohjeissa oli neuvottu sanallisesti lisäämään pohjaan pelastustiekartan tai asemapiirustuksen, mutta sitä ei ole painotettu tarpeeksi pelastuslaitosten ohjeissa.

Joissakin ohjeissa oli myös ulkoasussa heikkouksia. Ulkoasua pystyy parantamaan esimerkiksi otsikoimalla selkeämmin tärkeitä asioita ja suurentamalla riviväliä. Esimerkiksi pelastussuunnitelmasta tiedottamiselle olisi syytä olla oma osionsa pelastussuunnitelmassa ja sille selkeä otsikko.

Lisäksi turhaa lakitekstien selittelyä pystyy karsimaan monesta ohjeesta pois. Lakitekstit on selitetty sisäministeriön ohjeessa, ja pohjaan voi lisätä, vaikka pikalinkin kyseiseen ohjeeseen, jos sen näkee tarpeelliseksi. Lakiasiat voi myös selittää auki erillisessä osiossaan, jolloin se osa ei häiritse enää siellä, mitä esimerkiksi asukkaiden tarvitsisi lukea. Toinen ratkaisu ongelmaan on asukkaille jaettava versio pelastussuunnitelmasta, jossa ei ole asukkaalle epäoleellista tietoa.

Lakiasioiden avaamista pelastussuunnitelman sisällä ei tosin ole vaadittu pelastuslaissa, joten sen osan voi jättää kokonaan pois. Lopullinen pelastussuunnitelma ei ole viranomaisen tuotos, vaan kuntalaisen. Kuntalaisen ei tarvitse perustella pelastussuunnitelman laatimistaan enää, kun sen on jo viranomaisen määrännyt ja määräyksen yhteydessä perustellut.

3.2.2 Riskien tunnistaminen ja hallitseminen

Pelastuslaitokset osaavat riskien tunnistamisen ja hallitsemisen ohjeistamisen. Arvioinnissa näkyy, että todella harva pelastuslaitos sai täydet pisteet tästä kohtaa, mutta arviointikriteerit olivat tiukat. Tarkastelun aikana huomattiin, että pelastuslaitokset voisivat esittää useita esimerkkejä erilaisista onnettomuusvaaroista ja riskeistä.

Pelastussuunnitelman laatija ei välttämättä ole edes tietoinen kaikista riskeistä, mitä hänen kiinteistössään voisi olla, ja esimerkit voivat auttaa asian hahmottamisessa. Erityisesti tavanomaisista riskeistä tulisi olla esimerkkejä kuten kaatuminen, sairaskohtaus tai ilkivalta. Ydinvoimalaonnettomuus on hyvä tiedostaa, mutta asukkaiden tulisi osata varautua myös pienempiin onnettomuuksiin.

3.2.3 Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt

Rakennuksen turvallisuusjärjestelyiden selostaminen oli jäänyt joissakin pelastuslaitoksen ohjeessa vajavaiseksi. Niissä ohjeissa oli mainittu eri turvajärjestelyistä ja niiden tärkeydestä, mutta yhteinen puute näissä oli sama kuin SPEKillä ja sisäministeriön ohjeessa. Näissä pelastuslaitoksen ohjeessa ei ollut omaa otsikkoa rakennuksen turvallisuusjärjestelyille, vaan ne oli sisällytetty riskinarvion osuuteen tai johonkin muuhun. Pelastuslaissa vaaditaan kuitenkin rakennuksen turvallisuusjärjestelyiden selvitystä, joten silloin niille olisi perusteltua lisätä oma otsikkonsa pelastussuunnitelmaan. (Pelastuslaki 379/2011, 15 §.)

Pelastuslaitoksilla tämä puute ei ollut kuitenkaan mikään kovin yleinen. Sisäministeriön ohjeessa ja SPEKin ohjeessa ei ole omaa otsikkoa rakennuksen turvallisuusjärjestelyille, vaan ne on sisällytetty riskienhallinnan osioon. Rakennuksen turvallisuusjärjestelyille tulisi antaa enemmän huomiota pelastussuunnitelmissa.

3.2.4 Ohjeet vaaratilanteisiin ja tiedottamiseen

Yhdellä pelastuslaitoksista tiedottamisen ohjeet olivat erillisillä ohjelapuilla, ja kyseisen pelastuslaitoksen pelastussuunnitelman pohjalla ei ollut ohjetta tiedottamiseen. Riski unohtaa tiedottamisen merkintä pelastussuunnitelmaan kasvaa, jos sille ei ole varattua tilaa pelastussuunnitelman pohjassa. Suurimmassa osassa ohjeista ohjeet tiedottamiseen olivat pohjassa valmiina, kuten järkevää onkin.

Kaikkien tutkimuksessa mukana olleiden pelastuslaitosten sivuilta löytyi riittävästi ohjeita vaaratilanteisiin ja pelastussuunnitelmasta tiedottamiseen. Toimintaohjeita on siis saatavilla internetistä ilmaiseksi monen eri pelastuslaitoksen sivuilta. Eri palveluntarjoajilla voi olla omia ohjeita, mutta niitä ei välttämättä saa ilmaiseksi käyttöön.

3.2.5 Pelastussuunnitelman päivittäminen

Pelastussuunnitelman päivittämisen neuvominen on pääosin kunnossa pelastuslaitosten osalta. Tässäkin osiossa arviointi on ollut tiukka, minkä takia pisteet voivat näyttää siltä, että pelastuslaitoksilla olisi tässä asiassa enemmän parannettavaa kuin, mitä oikeasti on.

Usealla pelastuslaitoksella oli ohjeistettu täyttämään pelastussuunnitelman taulukkoa sitä mukaa, kun sitä päivitetään, ja sen lisäksi neuvottu, kuinka usein pelastussuunnitelmaa tulee päivittää. Pelkästään sillä tiedolla, että pelastussuunnitelmaa täytyy pitää ajan tasalla, sai vain puolet pisteistä. Jostain syystä yhdellä pelastuslaitoksella ei ollut ollenkaan ohjeistusta ylläpidon suhteen.

3.2.7 Poikkeusoloihin varautuminen

Varautuminen poikkeusoloihin oli myös hyvin samanlaista pelastuslaitosten välillä. Pelastuslaitosten pohjissa oli paikka väestönsuojan laitteille ja sinne kuuluville tavaroille, ja pelastussuunnitelman laatija voi sinne ne helposti saada täytettyä. Yhteinen puute pelastuslaitosten välillä oli kotivaran ohjeen uupuminen.

Vain pienellä osalla pelastuslaitoksista oli ohjeet kotivaralle. Kotivara on kuitenkin tärkeä jokaiselle ihmiselle, vaikka ei asuisikaan talossa, jossa on väestönsuoja. Jos ihmiset osaisivat pitää kotivaraa kotonaan, esimerkiksi koronaviruksen aiheuttamien rajoitteiden myötä tullutta elintarvikkeiden hamstrausta ei tapahtuisi, sillä ihmisillä olisi valmiiksi ruokaa pahimman varalle. (Reuters, Coronavirus.)

Myöhemmin valmiita pelastussuunnitelmia tarkastellessa huomattiin, että myös tämän osion selkeydessä on etenkin parannettavaa. Vaikka kaikki tarvittava tieto onkin saatavilla, pelastuslaitosten pohjille laadituissa pelastussuunnitelmissa oli eniten puutteita. Mallit ja pohjat eivät ole tällä hetkellä tarpeeksi helppolukuisia asiaan perehtymättömän täytettäväksi.

4 AINEISTONKERUU

Aineistonkeruu toteutettiin sähköpostin välityksellä. Isännöitsijöitä lähestyttiin liitteestä 1 löytyvällä sähköpostiviestillä, ja jos isännöitsijä oli halukas osallistumaan tutkimukseen, hän vastasi lähettämällä taloyhtiön pelastussuunnitelman vastauksen liitteenä. Sähköpostiviestissä pyydettiin myös lisätietoa pelastussuunnitelman alkuperästä kuten mille pohjalle pelastussuunnitelma on tehty ja onko pelastussuunnitelman laatinut konsultti vai isännöitsijä tai isännöintiliike itse.

Ensimmäiset lähetetyt sähköpostiviestit voivat erota liitteessä olevasta Pohjois-Savoon lähetetystä esimerkistä, sillä sähköpostiviestittelyn aikana huomattiin asioita, joita olisi hyvä sanoa jo ensimmäisessä viestissä. Esimerkiksi maininta siitä, että pelastussuunnitelmat pysyvät vain opinnäytetyötä tekevällä henkilöllä käytössään ja pelastussuunnitelman arkaluontoisia tietoja ei julkaista opinnäytetyössä, lisättiin vasta myöhemmässä vaiheessa ensimmäiseen sähköpostiviestiin.

Myös Isännöintiliiton kautta lähetettiin yksi yhteisviesti, joka tavoitti suurimman osan Suomen isännöitsijöistä, mutta sitä kautta ei tullut yhteydenottoja. Viesti ei eronnut paljoa yksityisviesteistä, mutta on nähtävillä liitteessä 2.

4.1 Tavoiteltu otos

Jokaisesta Suomen maakunnasta kerättäisiin kaksi rivitalon pelastussuunnitelmaa ja kaksi kerrostalon pelastussuunnitelmaa, eli yhteensä 76. Suomen Isännöintiliittoon kuuluu 580 jäsenyritystä ja 23 yhdistystä, mikä on Isännöintiliiton arvion mukaan 4/5 Suomen isännöinnistä. Isännöintiliiton arvion mukaan Suomessa olisi siis yhteensä noin 754 isännöintipalvelua, mukaan laskettuna myös Isännöintiliittoon kuulumattomat isännöintipalvelut. 76 mukana olevaa isännöintipalvelua olisi noin 10 % koko Suomen isännöintipalveluista.

Tällä otoksella ja 95 prosentin luotettavuustasolla tutkimuksen virhemarginaali olisi 11 prosenttia. Tässä opinnäytetyössä virhemarginaalin koolla ei ole kovin paljoa merkitystä,

koska pääasiassa arvostelu on sanallista ja yhteisiä ongelmakohtia etsivää. Pelkistetysti voisi ajatella, että jos opinnäytetyössä olleista tutkimuksista 70 prosenttia olisi laadultaan x, Suomen laajuisesti 69 – 81 prosenttia voivat olla samanlaatuisia kuin tutkimuksessa mukana olleet. Virhemarginaalin laskemiseen on käytetty apuna Survey Monkeyn virhemarginaalilaskuria. (Survey Monkey.)

Jokainen tutkimukseen otettu pelastussuunnitelma olisi eri isännöintipalvelun tuottama tai eri isännöintipalvelun ostama konsultin tuotos. Jos eri isännöitsijät ovat käyttäneet samaa konsulttia, molemmat pelastussuunnitelmat otettaisiin työhön mukaan.

4.2 Tavoitettu otos

Otokseksi valittiin Suomen Isännöintiliiton jäsenistö. Isännöintiliittoon kuuluu yli 580 jäsenyritystä ja 23 yhdistystä, joiden kautta liittoon kuuluu lähes 4/5 Suomen isännöinnistä (Isännöintiliitto, kotisivut). Kysely tavoitti suurimman osan Suomen isännöitsijöistä.

Tavoitteena oli saada 76 pelastussuunnitelmaa, mutta isännöintiliiton kautta lähetettyyn kyselyyn ei tullut yhtäkään vastausta. Kaikki tutkimuksessa mukana olleet isännöintipalvelut ovat yksityisviestillä tavoitettuja. Lähetettyjen viestien määrä otoksen keräämiseksi oli vähintään kolminkertainen, joten lopulta päädyttiin tyytymään siihen, mitä saatiin, ettei otoksen keräämiseen käytettävä aika ylittäisi itse työn tekemiseen käytettyä aikaa.

Huono vastausprosentti johtui todennäköisesti monesta eri asiasta. Osa kieltäytyi suoraan tutkimuksesta samaan aikaan tapahtuvan koronaepidemian aiheuttamien kiireiden vuoksi. Lisäksi tutkimus ei ollut perinteinen kyselytutkimus, jonka pystyi täyttämään klikkaamalla linkkiä, vaan vaati isännöitsijältä ensinnäkin etsiä sopiva pelastussuunnitelma ja vielä lähettämään se erikseen tutkimusta tekeväälle taholle.

Tutkimukseen osallistui lopulta 25 eri isännöintipalvelua eri puolilta Suomea. Pohjanmaalta, Pohjois-Pohjanmaalta, Pohjois-Savosta ja Ahvenanmaalta ei saatu edustajaa

tutkimukseen. Kanta-Hämeen alueella vaikuttavista isännöintipalveluista osallistui peräti 5 eri isännöintipalvelua.

25 isännöintipalvelua on vain 3 prosenttia koko Suomen isännöintipalveluista. Survey Monkeyn virhemarginaalilaskurilla laskemalla 95 prosentin luotettavuustasolla virhemarginaali kasvaa 19 prosenttiin. Survey Monkey käyttää alla olevaa kaavaa virhemarginaalin laskemiseen.

$$\text{Virhemarginaali} = Z \times \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$$

, jossa

n = otoskoko, σ = populaation keskihajonta, z = luottamuskerroin.

Luottamuskerroin on 1,96, kun käytetään 95 prosentin luotettavuustasoa.

Seuraavalla sivulla taulukossa 1 on listattuna, mistä eri maakunnista ja kunnista pelastussuunnitelmat ovat tulleet.

Taulukko 1. Samasta kunnasta tullet pelastussuunnitelmat ovat korostettu keltaisella.

Maakunta	Kunta
Etelä-Karjala	Imatra
Etelä-Pohjanmaa	Ilmajoki
Etelä-Savo	Mikkeli
Etelä-Savo	Pieksämäki
Kainuu	Suomussalmi
Kanta-Häme	Forssa
Kanta-Häme	Hämeenlinna
Kanta-Häme	Janakkala
Kanta-Häme	Hämeenlinna
Kanta-Häme	Riihimäki
Keski-Pohjanmaa	Kokkola
Keski-Suomi	Muurame
Kymenlaakso	Hamina
Lappi	Tornio
Pirkanmaa	Tampere
Pirkanmaa	Lempäälä
Pohjois-Karjala	Joensuu
Pohjois-Karjala	Joensuu
Päijät-Häme	Lahti
Päijät-Häme	Orimattila
Satakunta	Pori
Satakunta	Ulvila
Uusimaa	Helsinki
Varsinais-Suomi	Turku
Varsinais-Suomi	Kaarina

Kaikki tutkimuksen pelastussuunnitelmat on eri isännöintipalvelun tuottama tai eri isännöintipalvelun ostama konsultin tuotos. Samoilta konsulteilta on taulukon 2 mukaisesti tullut pelastussuunnitelmia tutkimukseen mukaan, mutta kaikki pelastussuunnitelmat ovat kuitenkin eri isännöintipalveluille tehtyjä.

Taulukko 2. Pelastussuunnitelmien alkuperä.

Mikä tahoo ollut apuna laatimassa suunnitelmaa/käytetty pohja
Ei tietoa mikä pohja ollut käytössä
Ei tietoa mikä pohja ollut käytössä
Isännöintitoimiston oma pohja
Isännöintitoimiston oma pohja
Isännöintitoimiston oma pohja
Konsultti 1
Konsultti 1
Konsultti 1
Konsultti 1
Konsultti 1
Konsultti 1
Konsultti 1
Konsultti 1
Konsultti 2
Konsultti 2
Konsultti 3
Konsultti 4
Konsultti 5
Konsultti 6
Pelastuslaitos 1 pohja
Pelastuslaitos 2 pohja
Pelastuslaitos 3 pohja
Pelastuslaitos 4 pohja
SPEKin pohja
SPEKin pohja
SPEKin pohja

Taulukosta 2 näkee, miten pelastussuunnitelmien alkuperä on jakautunut tutkimuksessa. Noin puolet (52 %) on ulkopuolisen konsultin tuottamia pelastussuunnitelmia, eri pelastuslaitosten ja SPEKin pohjalle tehtyjä suunnitelmia noin neljäsosa (28 %), ja loppujen pelastussuunnitelmien (20 %) alkuperästä ei ole tietoa tai ne ovat isännöintitoimiston omia pohjia.

5 PELASTUSSUUNNITELMIEN ARVIOINTIPERUSTEET

Pelastussuunnitelmien arvioinnin apuna käytettiin lähes samaa arvosteluasteikkoa kuin pelastussuunnitelmien ohjeiden ja mallien arvioinnissa. Jokaisesta osiosta oli jaossa viisi pistettä maksimissaan, ja osioiden sisällä pisteitä jaettiin vaihtelevin keinoin. Muutamien asioiden arviointia muutettiin, koska ohjeiden arvioinnissa huomattiin, että kyseisiä arviointiperusteita ei välttämättä tarvita, ja tietenkin se muuttui arvioinnissa, että nyt arvioidaan valmiita suunnitelmia, ei pohjia.

Pelastussuunnitelmien arviointiperusteet löytyvät liitteestä 5 ja liitteessä 6 on arvioinnin tulokset. Kuten ohjeiden ja mallienkin arvioinnissa tulokset ovat vain suuntaa antavia, ja työkalu arvioinnin apuna, varsinainen arviointi on tekstinä luvussa 6. Tässä luvussa avataan arvioinnissa käytettyä pisteytystä.

Pistearvostelussa on se heikkous, että arvosteluasteikko luotiin vain tätä tutkimusta varten. Arvosteluasteikkoa ei ole aiemmin käytetty muuten kuin arvioimalla pelastussuunnitelmien ohjeita ja malleja ja muissa tutkimuksissa ei ollenkaan. Arvostelussa voi olla suuriakin heikkouksia pisteytyksen suhteen. Tämän luvun 6 sanallinen arvostelu tärkeä.

5.1 Pelastussuunnitelman selkeys ja visualisuus

Arvioinnissa sai pisteitä luettavuudesta ja ulkoasusta maksimissaan kaksi pistettä. Pisteitä menetti tämän asian suhteen, jos pelastussuunnitelmassa oli käytetty paljon täytetekstiä ja lakitekstiä.

Esimerkiksi monessa suunnitelmassa oli jätetty pohjan ohjeita pelastussuunnitelman tekemiseen. Joissakin suunnitelmissa olisi asiat voinut kirjoittaa lyhyemmin ja lakitekstiä ei tarvitsisi pelastussuunnitelmassa olla ollenkaan, tai jos haluaa lakitekstiä mukaan, se kannattaa erottaa oman otsikkonsa alle.

Pisteitä menetti myös, jos pelastussuunnitelma oli epäloogisesti rakennettu. Esimerkki epäloogisesta pelastussuunnitelmasta on sellainen, että kaikki tarvittava tieto on löydettävissä suunnitelmasta, mutta tietoa on siellä täällä, ei välttämättä oikeiden otsikoiden alla.

Tämän lisäksi asioiden visuaalisesta esittämistavasta sai pisteitä. Asemapiirustuksesta sai yhden pisteen, jos siinä oli merkattuna mahdolliset pelastustiet tai muut ajoväylät, jos kiinteistössä ei ollut pelastustietä.

Muista mahdollisista kuvista tai kiinteistön pohjapiirustuksesta sai myös pisteen. Rakennuksen pohjapiirustuksessa piti olla merkattuna alkusammutuskaluston, poistumisteiden tai muiden paloteknisten laitteiden sijainteja. Muita mahdollisia kuvia olivat esimerkiksi kuvat kiinteistön eri tiloista tai kuvalliset käyttöohjeet johonkin pelastussuunnitelman kannalta oleelliseen laitteeseen. Viimeisimpänä ja helpoimpana tapana saada piste tähän osuuteen oli sisällysluettelon lisääminen pelastussuunnitelmaan.

5.2 Riskien tunnistaminen ja hallitseminen

Tätä arvioinnin osaa muokattiin arvostelun jälkeen. ”Toimenpiteiden toteuttamisen aikataulun ja vastuiden määrittely” sekä ”Toimenpiteiden toteuttaminen ja toimenpiteiden onnistumisen seuranta” oli jäänyt alussa pois arvostelusta. Arviointi jouduttiin käymään kahdesti tämän virheen takia. Arviointikriteerit ”Toimenpiteiden toteuttamisen aikataulun ja vastuiden määrittely” sekä ”Toimenpiteiden toteuttaminen ja toimenpiteiden onnistumisen seuranta” myös tiivistettiin yhdeksi kohdaksi: ”Toimenpiteiden toteuttaminen ja vastuiden määrittely”.

Muutos tehtiin tulkinnan vähentämiseksi. Tutkimuksen kannalta oli selkeämpää yhdistää edellä mainitut asiat. Aiemmassa kappaleessa mainitut asiat ovat kuitenkin hyvin samankaltaisia.

Toimenpiteiden toteuttaminen sisältää erityisesti toimenpiteiden aikataulujen selvittämistä pelastussuunnitelmaan. Pelastussuunnitelmaan ei tarvitse merkata yksittäisiä remontteja, vaan pitkällä aikavälillä tehtäviä huoltoja ja muita toimenpiteitä.

Esimerkiksi tulisijojen savuhormien tai ilmanvaihtokanavien nuohous on tärkeä asia pelastussuunnitelmassa. Pelastussuunnitelmassa tulee olla maininta, onko tulisijojen nuohous asukkaan vai isännöitsijän vastuulla ja millä aikasyklillä hormeja tulee nuohota. Edellä mainitusta esimerkistä tai samankaltaisesta tilanteesta sai yhden pisteen.

Muutoin arvostelu oli samanlainen kuin ohjeiden ja mallien arvostelu. Pisteen sai siitä, että pelastussuunnitelmassa oli tunnistettu vaarantekijöitä, esimerkiksi lumen putoaminen katolta talvella. Toisen pisteen sai, jos vaarantekijän seurauksia ja todennäköisyyksiä eli toisinsanottuna riskiä oli pohdittu, esimerkiksi mitä jäinen lumi voi saada aikaan, jos se osuu ihmisen niskaan katolta pudotessaan. Kolmannen pisteen sai siitä, kun vaarantekijöiden suhteen oli mietitty ehkäiseviä toimenpiteitä, esimerkiksi lumen pudottaminen katolta turvallisesti.

Viimeisen pisteen sai pelastussuunnitelmasta, jos suunnitelmassa oli havaittavissa turvallisuuden parantamisen kulttuuria. Esimerkkejä tällaisesta turvallisuuden parantamisesta olivat omatoimiset palotarkastukset, turvallisuuskävelyt sekä erilaiset tavat raportoida turvallisuusongelmista huoltoon ja isännöitsijälle.

5.3 Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt

Tämän osion asioille toivottiin omaa otsikkoa myös pelastussuunnitelmaan. Todella harvassa pelastussuunnitelmassa kuitenkin oli erikseen lueteltu rakennukseen liittyviä turvallisuusjärjestelmiä omassa osiossaan. Pisteitä sai kuitenkin saman verran, vaikka turvallisuusjärjestelmät löytyivätkin muiden osioiden seasta. Tämäkin pistearvostelun heikkous huomattiin vasta arvostelun aikana. Tämän takia ei kuitenkaan jouduttu uusimaan arviointia, sillä se huomioitiin kommentoissa ja myöhemmin luvun 6 sanallisessa arvostelussa.

Seuraavista paloteknisien laitteiden maininnasta ja sijoittumisesta kiinteistöön sai pisteitä seuraavalla tavalla: Palovaroittimien määrä ja niiden sijoittuminen kiinteistöön, kaksi pistettä. Mahdollisen alkusammutuskaluston määrä ja sijoittuminen kiinteistöön, yksi piste. Palo-osastojen rajat kiinteistössä ja palo-ovien sijainti, yksi piste. Pelastustien merkintä tai osoitteen merkinnän näkyvyyden tärkeyden selostaminen pelastussuunnitelmassa, yksi piste.

Kaikissa kiinteistöissä ei ole aina alkusammuttimia tai pelastusteitä. Aiemmin mainittujen lisäksi mistä tahansa turvallisuusjärjestelmän selostamisesta sai myös yhden pisteen. Tällaisia turvallisuusjärjestelmiä voivat esimerkiksi olla ilmastoinnin hätäpysäytys ja porraskäytävän savunpoisto.

Vaikka tässä osiossa olikin yhteensä kuusi pistettä jaossa, maksimipisteet olivat kuitenkin vain viisi pistettä tästäkin osiosta. Pisteitä oli enemmän jaossa, kuin mitä maksimipistemäärä antaa olettaa, koska kaikissa asuinkiinteistöissä ei tosiaan ole kaikenlaisia turvallisuusjärjestelmiä, pääasiassa alkusammutuskalustoa. Pelastustien sijaan oli mahdollista saada pisteitä osoitemerkinnän näkyvyyden tai tavallisten ajoväylien aukipitämisen merkityksen korostamisella.

5.4 Ohjeet vaaratilanteisiin

Ohjeet vaaratilanteisiin toimi pisteytyksen kannalta samalla tavalla kuin mallien ja ohjeiden arviointi. Jokaisesta erilaisen vaaratilanteen toimintaohjeesta sai yhden pisteen, mutta kuitenkin maksimissaan vain viisi pistettä. Toimintaohjeeksi laskettiin muun muassa hätäpuhelun soitto-ohjeet, hätäensiavun ohjeet, toiminta yleisen vaaranmerkin soidessa ja toiminta kaasuvaaran uhatessa. Vaikka esimerkiksi hätäpuhelun soitto-ohjeet ovatkin osa lähes kaikkia muitakin toimintaohjeita, silti jokaisesta erillisestä ohjeesta sai pisteen.

5.5 Pelastussuunnitelman päivittäminen

Pelastussuunnitelman päivittämiseen liittyen pisteitä sai 2,5 pistettä kerralla. Jos pelastussuunnitelmaa oli pidetty ajan tasalla, sai ensimmäiset 2,5 pistettä. Jos

pelastussuunnitelmassa luki jonkinlainen suunnitelma, jonka mukaan pelastussuunnitelmaa päivitetään ja sitä oli noudatettu, sai loput 2,5 pistettä, eli yhteensä 5 pistettä.

Ajan tasalla pitäminen oli hyvin suhteellinen arvosteltava asia. Ehdoton raja pelastussuunnitelman päivittämiselle oli 2011 vuoden takaiset suunnitelmat, sillä pelastuslaki on muuttunut sen vuoden jälkeen. Jos selkeästi mikään ei ollut muuttunut kiinteistön suhteen, saatettiin antaa ensimmäiset 2,5 pistettä, vaikka pelastussuunnitelman viimeisin päivitys olisikin ollut yli viisi vuotta sitten. Jos suunnitelmaa oli päivitetty viiden vuoden sisällä, sai automaattisesti 2,5 pistettä. Asuinkiinteistöissä ei välttämättä tapahdu vuosiin mitään muutoksia.

Loput 2,5 pistettä sai tosin vasta, kun suunnitelmaa ylläpidettiin säännöllisesti. Yksi toimiva keino oli liittää pelastussuunnitelman päivittäminen osaksi vuosittaista taloyhtiön kokousta. Tällä tavalla suunnitelma pysyy ajan tasalla varmasti. Pisteet sai kuitenkin vain, jos tämä menettelytapa oli kirjoitettu pelastussuunnitelmaan. Voi olla, että monen pelastussuunnitelman kohdalla oli tämä käytäntö, mutta sitä ei ollut merkattu erikseen. Edes siitä ei saanut täysiä pisteitä, vaikka suunnitelmaa olisikin päivitetty vuosittain, jos suunnitelmaa päivittämiselle ei löytynyt.

5.6 Varautuminen poikkeusoloihin

Poikkeusoloihin varautumisesta sai pisteitä seuraavalla tavalla: Kaksi pistettä sai, jos pelastussuunnitelmassa oli kerrottu, mitä väestönsuojasta löytyy ja missä se on tai jos pelastussuunnitelmassa oli kerrottu taloyhtiön suojelumateriaalista. Saman verran pisteitä sai, jos pelastussuunnitelmassa oli suunniteltu suojelumateriaalin hankkiminen vaaratilanteen uhatessa. Tavaroiden täytyy olla olemassa taloyhtiössä, mutta esimerkiksi asukkaiden omista työkaluista on mahdollista muodostaa suojelumateriaali tilanteen vaatiessa. Tämä on mahdollista taloyhtiöissä, joissa ei ole väestönsuojaa.

Aiemmin mainitut kaksi pistettä sai myös, jos taloyhtiöllä ei ollut omaa väestönsuojaa, mutta taloyhtiön asukkaille oli varattu kaupungin tai kunnan yhteisestä väestönsuojasta tilaa, ja sen väestönsuojan sijainti oli ilmoitettu pelastussuunnitelmassa. Tämän lisäksi, jos pelastussuunnitelmassa oli kotivaran ohjeet, siitä sai kaksi pistettä ja yhden pisteen sai toiminta yleisen vaaranmerkin soidessa -ohjeesta.

5.7 Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen

Saadakseen tästä osiosta pisteitä pelastussuunnitelmassa oli oltava jonkinlainen selvitys siitä, kuinka pelastussuunnitelma jaetaan asukkaille. Kaikki tavat olivat käytettävissä, kuten paperisen suunnitelman jättäminen taloyhtiön yhteisiin tiloihin, suunnitelman kopion jakaminen kaikille asuntoihin ja sähköinen jakelu. Kaikilla jakelutavoilla on omat heikkoutensa ja vahvuutensa. Pääasia oli pisteytyksen kannalta kuitenkin se, että jakelusta oli jokin selvitys. Selvityksestä sai 3 pistettä.

Sen lisäksi, että pelastussuunnitelma oli jaettu kiinteistön asukkaiden käyttöön jollakin tavalla, lisää pisteitä sai, jos jakelua oli jaettu osiin jollakin tavalla. Esimerkiksi tällaista osiin jakoa ovat porraskäytävän ilmoitustaululle tärkeiden toimintaohjeiden sijoitus ja mahdollisten pelastusteiden sijainnit kartalla tai asukkaille jaettava tiivistelmä pelastussuunnitelmasta. Tiivistelmästä olisi jätetty pois kaikki, mikä asukasta ei suoraan kosketa, kuten vaikka väestönsuojan joditablettien määrä.

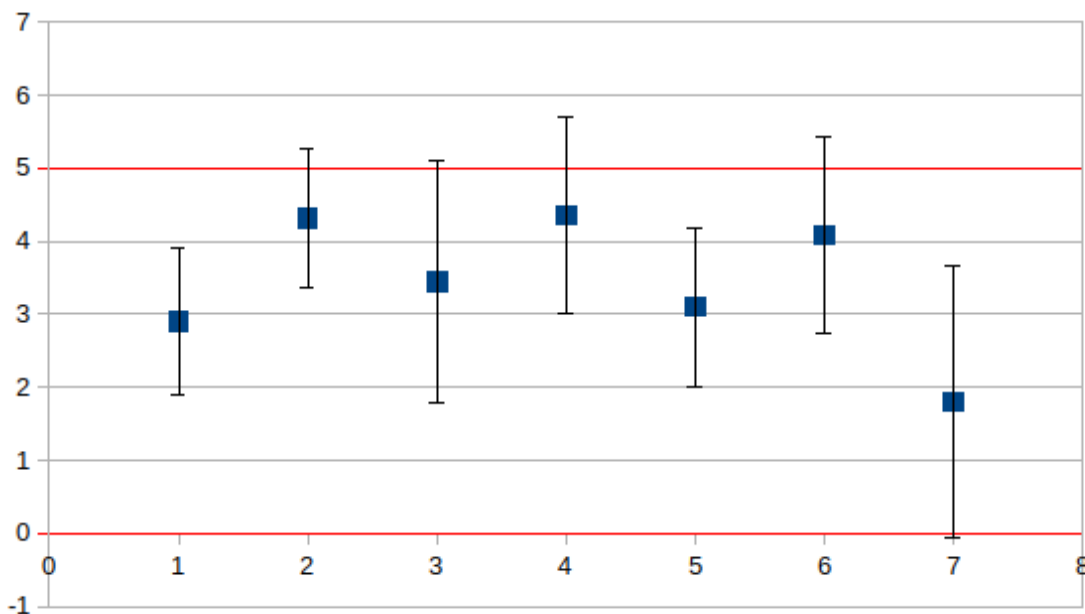
Jos pelastussuunnitelma jaettiin vain kaikille kokonaisuudessaan, siitä sai kolme pistettä. Jos tietoa oli jaettu osiin jollakin tavalla, sai täydet viisi pistettä.

6 PELASTUSSUUNNITELMIEN ANALYSOINTI, POHDINTA JA KEHITYSKOHTTEET

Seuraavalla sivulla olevan kaavion 2 keskiarvot ja keskihajonta on laskettu tutkimuksessa mukana olleiden pelastussuunnitelmien yhteispisteistä. Pystyakselilla on saatujen pisteiden määrä ja vaaka-akselilla on numeroituna arvostelun aihealueet. Punaisella viivalla on merkattu kunkin aihealueen maksimi- ja minimipistemäärää. Selitykset numeroinnille ja kahden desimaalin tarkkuudella kaavion arvot ovat seuraavat:

1. selkeys ja visuaalisuus: keskiarvo 2,90 ja keskihajonta 1,00
2. riskien tunnistaminen ja hallitseminen: keskiarvo 4,32 ja keskihajonta 0,95
3. rakennuksen turvallisuusjärjestelyt: keskiarvo 3,44 ja keskihajonta 1,66
4. ohjeet vaaratilanteisiin: keskiarvo 4,36 ja keskihajonta 1,35
5. pelastussuunnitelman päivittäminen: keskiarvo 3,10 ja keskihajonta 1,09
6. varautuminen poikkeusoloihin: keskiarvo 4,08 ja keskihajonta 1,35
7. pelastussuunnitelmasta tiedottaminen: keskiarvo 1,80 ja keskihajonta 1,87

Kaavio 2. Pelastussuunnitelmien pisteiden keskiarvo ja keskihajonta

Liitteestä 6 löytyy analysoinnin apuna käytetty taulukko. Erityisesti kommentit ovat tärkeässä asemassa pelastussuunnitelmien analysoinnissa. Pisteytys antaa suuripiirteistä kuvaa siitä, mitkä asiat ovat hyvässä kunnossa ja missä on parannettavaa. Pisteytyksestä on kerrottu tarkemmin kappaleessa 5.

Parhaiten pelastussuunnitelmat pärjäsivät riskien tunnistamisessa ja hallitsemisessa sekä vaaratilanteiden ohjeistamisessa. Riskien tunnistamisessa ja hallitsemisessa oli vähemmän hajontaa pelastussuunnitelmien välillä, mutta keskiarvo oli korkeampi vaaratilanteiden ohjeistuksen suhteen. Kaikista vähiten pisteitä tuli pelastussuunnitelman tiedottamisesta.

6.1 Pelastussuunnitelman selkeys ja visuaalisuus

Tutkimuksessa mukana olleet pelastussuunnitelmat saivat selkeydestä ja visuaalisuudesta keskimäärin 2,90 pistettä 1,00 pisteen keskihajonnalla.

Heikoimmin menestyi SPEKin pohjalle laaditut pelastussuunnitelmat. SPEKin pohjalle laadittuja suunnitelmia oli kolme, joista kaksi sai vain yhden pisteen, koska niissä ei ollut sisällysluetteloja, kuvia tai karttoja ja niissä oli paljon tekstiä. Kolmas suunnitelma sai

melkein täydet pisteet, mutta se pelastussuunnitelma oli aivan erilainen kuin muut SPEKin pohjalle laaditut pelastussuunnitelmat. Todennäköisesti pelastussuunnitelman lähettänyt isännöitsijä oli muistanut ohjeen alkuperän väärin.

Tämä väitetty SPEKin pohjalle tehty pelastussuunnitelma oli paras pelastussuunnitelma selkeytensä vuoksi. Siinä pelastussuunnitelmassa oli sisällysluettelo, asemapiirustus ja vähän tekstiä. Asemapiirustukseen oli merkattu pelastusteiden sijainnit ja kokoontumispaikka.

Asemapiirustusta olisi voinut parantaa selkeytensä puolesta poistamalla siitä ylimääräiset merkinnät, jotka eivät liity paloturvallisuuteen. Lisäksi kyseisessä pelastussuunnitelmassa olisi voinut olla muita kuvia, kuten kuva taloyhtiön veden pääsulusta. Moni asukas ei välttämättä tiedä, miltä pääsulku näyttää ja miten pääsulun mahdollisesti saa suljettua.

Konsulttien laatimissa pelastussuunnitelmissa oli poikkeuksetta sisällysluettelo. Konsulteilla olisi muuten useimmiten selkeät pohjat, mutta niissä on todella paljon tekstiä. Liiallinen teksti saattaa karkottaa lukijan heti ensi vilkaisulla. Lisäksi vain harvat konsultit käyttivät kiinteistöstä otettuja kuvia eri asioiden visualiseen esittämiseen. Myöskään pelastusteitä kartalla ei ollut kuin yhdessä tutkimukseen osallistuneista konsulttien laatimista pelastussuunnitelmista.

Pelastuslaitosten pohjille laadituissa pelastussuunnitelmissa oli myös useimmiten sisällysluettelo, mutta monesta se myös puuttui. Muutoin ongelmakohtia oli samanlaisia kuin konsulttienkin suunnitelmissa, tosin joskus liiallisen tekstin sijasta pelastussuunnitelmien pohjille laadituissa suunnitelmissa oli hyvin suppeasti selitetty asioita. Pääasiassa tekstin määrä vaihteli hyvinkin paljon pelastuslaitosten pohjille laadittujen pelastussuunnitelmien välillä. Pelastuslaitosten pohjissa oli myös joskus laitettu kohta asemapiirustukselle, mutta sen oli pelastussuunnitelman laatija unohtanut liittää pelastussuunnitelmaan.

Jotkut isännöitsijät ovat osoittaneet harrastuneisuutta ja tehneet oman pelastussuunnitelmapohjansa. Niissä ja pelastussuunnitelmissa, joiden pohjasta ei ollut tietoa, oli myös vaihtelevasti sisällysluetteloä käytetty. Näissä pelastussuunnitelmissa oli tosin vähemmän turhaa tekstiä kuin muissa pelastussuunnitelmissa.

Tekstin määrästä kertoo hyvin vertailu konsulttien laatimien pelastussuunnitelmien, pelastuslaitosten ja SPEKin pohjille laadittujen pelastussuunnitelmien ja muille pohjille laadittujen pelastussuunnitelmien keskimääräiset sivumäärät.

Kaikkien pelastussuunnitelmien keskimääräinen sivumäärä oli 25 sivua. Konsulttien laatimien pelastussuunnitelmien keskimääräinen sivumäärä oli 37 sivua. Pelastuslaitosten ja SPEKin pohjille laadittujen pelastussuunnitelmien keskimääräinen sivumäärä oli noin 15 sivua. Muille pohjille laadittujen pelastussuunnitelmien keskimääräinen sivumäärä oli noin 12 sivua.

Sivumäärään ei ole laskettu liitteitä mukaan, joten liitteiden käyttö saattoi tiputtaa monen suunnitelman kohdalla sivumäärää. Liitteiden käyttö selkeyttää suunnitelmaa, koska pitkän selostuksen sijasta voi viitata liitteeseen tekstin seassa.

Yhteisiä kehityskohteita kaikissa pelastussuunnitelmissa oli kuvien lisäämisen suhteen. Varsinkin asemapiirros, josta selviää kiinteistön pelastustiet, on tärkeä asukkaan tietää. Muutkin havainnollistavat kuvat ovat tarpeen, esimerkiksi kuva veden pääsulusta. Kuvat auttavat lukijaa hahmottamaan asioita paljon paremmin, kuin mitä ilman kuvia lukija hahmottaisi.

Toinen yhteinen kehityskohde on ylimääräisen tekstin vähentäminen. Joissakin ohjeissa oli asiat esitetty ytimekkäästi, mutta hyvin monessa pelastussuunnitelman pituus venyi ylimääräisen tekstin vuoksi.

Konsulttien suunnitelmissa on varsinkin heikkoutena ylimääräisen tekstin määrä. Esimerkiksi toimintaohjeet vaaratilanteisiin pystyisi lisäämään liitteinä

pelastussuunnitelmiin. Silloin esimerkiksi ydinvoimalaonnettomuuden varalle tehdyt toimintaohjeet eivät varasta huomiota, kun yrittää lukea kokonaisuutta.

Joissakin pelastussuunnitelmissa oli taas se huono puoli, että niissä ei ollut pohdittu kaikkea, mitä lain mukaan pelastussuunnitelmassa pitäisi pohtia. Esimerkiksi riskinarvio jäi osassa puutteelliseksi. Parasta selkeyden kannalta olisi se, että kaikki tarvittava on kerrottu pelastussuunnitelmassa, mutta mitään ylimääräistä ei.

Konsulteilla oli se hyvää, että heillä oli aina sisällysluettelo. Sisällysluettelo on erittäin tärkeä pelastussuunnitelmassa navigoinnin kannalta. Muilla kuin konsulteilla on tämän suhteen parannettavaa. Sisällysluettelon pitäisi olla jo pohjassa mukana, sillä muuten se jää laittamatta pelastussuunnitelmaan.

6.2 Riskien tunnistaminen ja niiden hallitseminen

Tutkimuksessa mukana olleet pelastussuunnitelmat saivat riskien tunnistamisesta ja hallitsemisesta keskimäärin 4,32 pistettä 0,95 pisteen keskihajonnalla. Yleisesti ottaen riskien tunnistaminen ja hallitseminen sujui hyvin pelastussuunnitelmissa. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikissa pelastussuunnitelmissa oli vähintään kolme pistettä. Kyseinen poikkeava pelastussuunnitelma koostui lähinnä väestönsuojan ohjeista, joten tutkimukseen on mahdollisesti eksynyt väärä tiedosto.

Pisteytyksen puolesta ei löytynyt merkittäviä eroja konsulttien laatimien tai isännöitsijöiden itse laatimien pelastussuunnitelmien välillä. Mitä pisteytyksestä ei näe, on se, kuinka laadukkaita ja monipuolisia pelastussuunnitelmat ovat.

Konsulttien laatimissa pelastussuunnitelmissa on vahvuus riskinarvion monipuolisuudessa ja siinä, että riskejä on yleisellä tasolla pohdittu paljonkin. Heikkous konsulttien pelastussuunnitelmissa on se, että riskejä ei ole pohdittu kiinteistökohtaisesti.

Esimerkiksi yleisesti konsulteilla oli monipuolisesti ajateltu tuhopolton vaaraa, mutta ei mitään mainintaa siitä, missä juuri kyseisessä kiinteistössä piilee suurin riski tuhopoltolle.

Tällaisia paikkoja ovat yleisesti valaisemattomat alueet ja roskakatokset, kuten useiden konsulttien pelastussuunnitelmissakin on kerrottu, mutta hyvin harvoin oli mainittu mitään kiinteistössä sijaitsevaa riskikohdetta.

Samanlaisia ongelmia oli myös toimintaohjeiden osalta konsulttien suunnitelmissa. Konsulteilla suurin heikkous on selvittää kiinteistökohtaisesti asuintalojen riskejä ja vastata riskeihin sopivilla toimintaohjeilla.

Pelastuslaitosten ja SPEKin pohjille laadituilla pelastussuunnitelmillä on samaa ongelmaa kuin konsulttien laatimilla. Riskienhallinta tapaa olemaan yleisellä tasolla. Pelastuslaitosten ja SPEKin pohjalle laadituissa suunnitelmissa on kuitenkin enemmän kiinteistölle ominaisia riskejä kuin konsulttien laatimissa, mutta pelastuslaitosten ja SPEKin pohjalle laaditut suunnitelmat ovat myös suppeampia kuin konsulttien laatimat.

Esimerkiksi pelastuslaitoksen pohjalle laaditussa pelastussuunnitelmassa mainittiin riskiksi tulipalo asuintalossa. Riskinarvioon kuuluu myös se, että arvioidaan, mistä kaikesta tulipalo voisi syntyä. Riskinarvio on haastava, ja sen takia voidaan olettaakin, että monessa isännöitsijän itse laatimassa pelastussuunnitelmassa on vajavuutta riskinarvion suhteen riippumatta siitä, mille pohjalle se on laadittu.

Pelastuslaitosten ja SPEKin pohjissa pystyy auttamaan riskinarvion laatimisessa, ja jos isännöintitoimistolla on jokin oma pohjansa, sen pohjan täyttämisen lisäksi on hyvä seurata paikallisen pelastuslaitoksen ohjeita riskinarvioon liittyen ja oikeastaan muihinkin osaluaisiin liittyen. Paikallisen pelastuslaitoksen edustajiltakin kannattaa aina kysyä apua pelastussuunnitelman laatimiseen.

Yhteinen kehityskohde on kaikissa pelastussuunnitelmissa riskinarvion kohdistaminen kiinteistöön, josta pelastussuunnitelmaa ollaan laatimassa. Sairauskohtauksienkin riskiä pystyy arvioimaan todella paljon kiinteistökohtaisesti, esimerkiksi ottamalla huomioon kiinteistössä asuvien asukkaiden iän.

Konsulteilla kehittämistä on enemmänkin asioiden selvittämisessä ja pelastussuunnitelman viimeistelyssä, sillä konsultit todennäköisesti osaavat laatia hyvän riskinarvion, mutta jättävät sen yleiselle tasolle pohdittuaan oman riskinarvionsa siitä, kuinka suuria riskejä asuintaloissa on yleensä verrattuna konsulteille tuleviin muihin mahdollisiin kohteisiin. Isännöitsijät, jotka itse laativat pelastussuunnitelmansa, voivat tarvita apua pelastuslaitokselta. Pelastuslaitokset voisivat tarjota jonkinlaisen ohjeen, jonka avulla riskinarvion saa sidottua paremmin kiinteistöön.

6.3 Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt

Tutkimuksessa mukana olleet pelastussuunnitelmat saivat rakennuksen turvallisuusjärjestelyistä keskimäärin 3,44 pistettä 1,66 pisteen keskihajonnalla. Rakennuksen turvallisuusjärjestelyistä oli ehkä eniten vaihtelevuutta pelastussuunnitelmien välillä. Joissakin pelastussuunnitelmissa oli hädin tuskin mainittu, että rakennuksessa on alkusammutuskalustoa tai palo-osastoja. Osassa turvallisuusjärjestelyistä oli puhuttu vaihtelevalla menestyksellä kaiken muun tekstin seassa, ja joissakin pelastussuunnitelmissa oli oma otsikko kiinteistön turvallisuusjärjestelmille.

Vaikka kaavion 1 mukaan suurin keskihajonta olisi tiedottamisen saralla, käytännössä suurin jakauma on tässä osiossa. Tiedottamisen osiossa pisteitä menetti tai sai paljon helposti, mistä johtuu tiedottamisen osion pisteiden suuri keskihajonta.

Konsulttien välillä näkyi eroja tässä osiossa. Myös saman konsultin laatimien pelastussuunnitelmien välillä näkyi eroja. Kyseiseltä konsultilta oli 6 pelastussuunnitelmaa mukana tutkimuksessa eli puolet kaikista konsulttien laatimista pelastussuunnitelmista.

Kyseisen konsultin kuudesta pelastussuunnitelmasta kolmessa oli oma otsikko rakennuksen turvallisuusjärjestelyille. Kahdessa pelastussuunnitelmassa turvallisuusjärjestelmistä kerrottiin kaiken muun tekstin seassa ja yhdessä ei ollut oikeastaan kerrottu ollenkaan mitä järjestelmiä kiinteistöä löytyy.

Opinnäytetyötä varten tehdyssä tutkimuksessa olleista muista viidestä konsultista kahdella ei ollut myöskään omaa otsikkoa osiolle. Kokonaisuudessaan puolella konsulteista puuttui tämän osion otsikko ainakin osasta pelastussuunnitelmia.

Pelastuslaitosten pohjille laadituista suunnitelmista melkein kaikissa oli oma otsikko osiota varten, kahdessa ei ollut. Näistä toinen oli se pelastussuunnitelma, jossa oli vain väestönsuojeluun liittyviä asioita. SPEKin pohjille laadituissa suunnitelmissa sen sijaan ei ollut yhdessäkään, koska SPEKin pohjassa ei ole osiolle omaa otsikkoa ja se johti siihen, että yhdessä SPEKin pohjalle laaditusta pelastussuunnitelmasta ei löytynyt ollenkaan turvallisuusjärjestelmistä asiaa ja kahdessa muussa oli puutteellisesti tietoa turvallisuusjärjestelmistä kaiken muun tekstin seassa. Pelastuslaitoksien pohjissa, joissa oli oma otsikko osiolle, löytyi kattavasti tietoa turvallisuusjärjestelmistä.

Isännöitsijöiden omissa pohjissa ei myöskään näkynyt otsikkoa rakennusten turvallisuusjärjestelmille. Näissäkin pelastussuunnitelmissa oli useimmiten puutteellisesti ja epäselvästi muun tekstin seassa tietoa turvallisuusjärjestelmistä.

Konsulttien laatimissa pelastussuunnitelmissa oli usein puutteellisesti tietoa rakennuksen turvallisuusjärjestelmistä. Puutteet voivat olla yksittäistapauksia, vaikka tässä tutkimuksessa olikin jopa 12 pelastussuunnitelmaa konsulteilta. Kuitenkin vain yhdellä tutkimuksessa olleista konsulteista oli pelkästään sellaisia pelastussuunnitelmia, joissa ei ollut omaa otsikkoa rakennuksen turvallisuusjärjestelmille, ja siltäkin konsultilta oli vain se yksi pelastussuunnitelma opinnäytetyön tutkimuksessa mukana.

Voi olla, että puutteelliset pelastussuunnitelmat ovat vanhempia pelastussuunnitelmia kyseisiltä konsulteilta ja uudemmat pelastussuunnitelmat ovat parempia, kuin mitä osa tutkimuksessa mukana olleista oli. Useimpien konsulttien tehtävä on kuitenkin myös pitää pelastussuunnitelmia ajan tasalla ja toivon mukaan myös paikata aiemmin puutteelliseksi jääneitä versioita.

Pelastuslaitosten pohjat osoittautuivat tämän osion suhteen SPEKin ohjeita paremmiksi. Suurimmalla osalla pelastuslaitosten pohjista oli oma otsikko tälle osiolle, ja SPEKin pohjalle laadituista pelastussuunnitelmista jäi puuttumaan oleellista tietoa, koska tälle osiolle ei ollut omaa otsikkoa.

Isännöitsijöiden omissa pohjissakin on ymmärrettävästi puutteita tämän osion suhteen. Valtakunnallisissa ohjeissa, sisäministeriö ja SPEK, tämän osion ohjeistaminen on melko puutteellista. Vaikka isännöitsijöillä olisikin harrastuneisuutta asian suhteen, puutteellisia ohjeita seuraamalla saa puutteellisen pelastussuunnitelman.

Kehittämistä löytyy monelta eri kantilta. Konsulttien on syytä parantaa pelastussuunnitelmiansa laatua tämän osion kannalta, jos he haluavat menestyä pelastuslaitosten ilmaisten pohjien kanssa markkinoilla. Kaikilta mahdollisilta konsulteilta ei ollut kovin paljoa pelastussuunnitelmia mukana opinnäytetyössä, mutta yleisesti ottaen konsulttien pelastussuunnitelmissa oli suuria puutteita tämän osion suhteen.

Kaikkiin pelastussuunnitelmiin ja pelastussuunnitelmien pohjiin tulisi lisätä otsikko ”rakennuksen turvallisuusjärjestelyt”. Otsikon puuttuminen selkeästi vähensi pisteitä, ja pisteiden väheneminen tarkoitti sitä, että pelastussuunnitelmassa oli puutteita. Suurimmalla osalla pelastussuunnitelmista, joilla oli otsikko tähän osioon liittyen, sai täydet pisteet tästä osiosta, ja vain yksi pelastussuunnitelma, jolla ei ollut otsikkoa tästä osiosta, sai täydet pisteet tästä osiosta.

Erityisesti huomiota kaipaavat konsulttien, SPEKin ja sisäministeriön ohjeet. Pelastuslaitokset ovat itse korostaneet rakennuksen turvallisuusjärjestelyiden otsikoinnin tärkeyttä, joten pelastuslaitoksilla on asiat hyvin tältä osin.

6.4 Ohjeet vaaratilanteisiin

Tutkimuksessa mukana olleet pelastussuunnitelmat saivat vaaratilanteiden ohjeista keskimäärin 4,36 pistettä 1,35 pisteen keskihajonnalla. Konsulttien laatimissa pelastussuunnitelmissa oli poikkeuksetta yli viisi toimintaohjetta. Monen konsultin

pohjassa turvaohjeet ovat osa pelastussuunnitelmaa, eivät liitteinä, joten ne löysivät tiensä tähän opinnäytetyöhönkin varmemmin kuin liitteinä olevat toimintaohjeet.

Vaaratilanteet olivat konsulttikohtaisesti usein samoja, eli eri konsulteilla oli usein omat vaaratilanteet, mutta saman konsultin asiakkaalla usein samat. Kiinteistöille ominaisia vaaratilanteita ei ollut, vaan kaikki mahdolliset vaaratilanteet löytyivät jokaisesta pelastussuunnitelmasta. Liian monen vaaratilanteen ohjeet kasvattavat pelastussuunnitelman kokoa, ja pitkän pelastussuunnitelman lukeminen ei onnistu kuin todella motivoituneilta asukkailta.

Isännöintitoimistojen omille pohjille laadituista pelastussuunnitelmista yksi viidestä ei saanut täysiä pisteitä. Tässä täytyy muistaa, että pisteitä sai yksi per vaaratilanne, joten siinäkin pelastussuunnitelmassa oli toimintaohjeet, mutta niitä ei ollut vain viittä. Pelkästään hätäpuhelun soittamisen ohjeellakin selviää jo todella pitkälle, mutta laajemmat toimintaohjeet voivat auttaa jopa ennaltaehkäisemään joitakin tavanomaisempia onnettomuuksia.

Tässä kohtaa huomattiin myös SPEKin pohjalle ja pelastuslaitosten pohjalle tehtyjen pelastussuunnitelmien ero. SPEKin pohjalle tehdyistä pelastussuunnitelmista yksikään tutkimuksen kolmesta SPEKin pohjalle tehdystä pelastussuunnitelmasta ei saanut täysiä pisteitä. Nykyään SPEKin sivuilla on toimintaohjeet viiteen tilanteeseen, kuitenkin ne ovat hyvin yleisiä ohjeita. Opinnäytetyön SPEK-pelastussuunnitelmat näyttivät aika vanhoille pohjille tehdyiltä, eli vaikka niitä onkin päivitetty, vanha pohja on pysynyt vanhana silti.

Pelastuslaitosten pohjille tehdyt pelastussuunnitelmat saivat täysiä pisteitä lukuun ottamatta sitä pelastussuunnitelmaa, jossa oli vain poikkeusoloihin liittyviä asioita. Siinä pelastussuunnitelmassa ei ollut yhtään toimintaohjeita.

Konsulttien laatimissa pelastussuunnitelmissa on hyvä puoli se, että niistä löytyy varmasti jokaiseen mahdolliseen vaaratilanteeseen toimintaohje. Huono puoli on taas se, että pelastussuunnitelman lukija turtuu liialle informaatiolle ja kiinteistölle oleelliset riskit

jäävät huomiotta. Konsulteille oleellinen kehityskohde on oleellisen informaation korostaminen. Esimerkiksi ydinvoimalaonnettomuuden toimintaohjeet voi jättää hieman taka-alalle kohteissa, joissa ei ole lähelläkään ydinvoimalaa. Samanlaista parannettavaa on myös riskienhallinnan osiossa.

Pelastuslaitosten toimintaohjeissa voi olla havaittavissa sama ongelma, mutta koska ne ovat yleensä liitteinä, se ei ylikuormita lukijaa. Liitteiden käytössä täytyy kuitenkin muistaa se, että itse pelastussuunnitelmassa tulee viitata ahkerasti liitteisiin, että lukija löytää tiensä niihin.

Muissakin pelastussuunnitelmissa on heikkoutena se, että niissä ei ole kiinteistölle ominaisia riskejä mietittynä. Niissä ongelma ei ole niinkään tiedon paljous vaan toimintaohjeet ovat yleisiä. Yleisiä ohjeita ovat esimerkiksi toimintaohjeet yleisen vaaranmerkin soidessa, hätäpuhelun soitto ja hätäensiavun ohjeet. Aiemmin mainittuja ohjeita ei missään nimessä saa poistaa, mutta joitakin muita ohjeita olisi hyvä lisätä niiden lisäksi. Esimerkiksi sellaisten taloyhtiöiden pelastussuunnitelmiin kannattaa lisätä jäihin pudonneen auttamisen toimintaohjeet, jotka ovat järven rannassa tai lähellä järveä. Yhteinen kehityskohde kaikkiin pelastussuunnitelmiin on kiinteistöille ominaisten riskien miettiminen ja niiden varalle toimintaohjeiden lisääminen pelastussuunnitelmaan.

6.5 Pelastussuunnitelman päivittäminen

Tutkimuksessa mukana olleet pelastussuunnitelmat saivat pelastussuunnitelman päivittämisestä keskimäärin 3,10 pistettä 1,09 pisteen keskihajonnalla. Suurin osa pelastussuunnitelmista oli varmasti ajan tasalla. Vähiten päivitetty pelastussuunnitelma oli viisi vuotta sitten päivitetty pelastussuunnitelma. Muita suunnitelmia oli päivitetty useammin. Tämä viisi vuotta sitten päivitettykin suunnitelma oli todennäköisesti edelleen ajantasainen, sillä taloyhtiöissä ei välttämättä tapahdu vuosiin edes hallinnollisia muutoksia.

Suhteutettuna tutkimuksessa mukana olleisiin pelastussuunnitelmiin isännöitsijöiden omille pohjille laadittuja pelastussuunnitelmia päivitettiin parhaiten. Kolmella viidestä pelastussuunnitelmasta oli pelastussuunnitelmaan merkattu suunnitelma pelastussuunnitelman päivittämistä varten. Yksi aiemmin mainituista pelastussuunnitelmista ei ollut kuitenkaan noudattanut sitä suunnitelmaa ja oli siksi saanut vain 2,5 pistettä.

Konsulttien laatimissa pelastussuunnitelmissa oli aika harvoin merkattuna suunnitelmaa pelastussuunnitelman päivittämiselle. Suurimmalle osalle konsulteista kuitenkin kuuluu sopimukseen pelastussuunnitelman ylläpito, joten puutos on lähinnä dokumentaatiossa. Konsulteilla on todennäköisesti omat sisäiset suunnitelmansa pelastussuunnitelmien päivittämistä varten. Olisi kuitenkin hyvä, jos se näkyisi myös itse pelastussuunnitelmassa.

Pelastuslaitosten pohjille laadituissa pelastussuunnitelmissa ei ollut myöskään paljoa eroa muihin pelastussuunnitelmien ylläpidon suhteen. Ainoa poikkeama oli isännöintitoimistojen omille pohjille laadituissa suunnitelmissa, mutta sekin on todennäköisesti sattumaa. On toki mahdollista, että isännöitsijöiden harrastuneisuus näkyy tässäkin asiassa ja motivoituneet isännöitsijät yrittävät saada mahdollisimman hyvän suunnitelman aikaiseksi.

Kaiken kaikkiaan päivittämisen suhteen ei ollut havaittavissa suuria eroja. Suurimmalla osalla pelastussuunnitelmista ei ollut merkattuna suunnitelmaa pelastussuunnitelmien päivittämisen suhteen.

Kehittämistä on siis kaikilla pelastussuunnitelmilla ja niiden laatijoilla dokumentoinnin suhteen. Kehittämistä on myös pelastussuunnitelmien pohjissa, sillä niille pohjille laaditut pelastussuunnitelmat toimivat indikaattorina sille, että kuinka hyviä pohjat ovat.

Hyvä tapa päivittää pelastussuunnitelmaa on päivittää sitä vuosittain yhtiökokouksessa, siten se ei unohdu. Tämä suunnitelma on myös hyvä kirjoittaa pelastussuunnitelmaan samaan kohtaan, jossa on pelastussuunnitelman päivityshistoria.

6.6 Varautuminen poikkeusoloihin

Tutkimuksessa mukana olleet pelastussuunnitelmat saivat poikkeusoloihin varautumisesta keskimäärin 4,08 pistettä 1,35 pisteen keskihajonnalla. Konsulttien laatimat pelastussuunnitelmat saivat tässä osiossa eniten pisteitä. Vain yksi kahdestatoista konsulttien laatimasta suunnitelmasta jäi ilman täysiä pisteitä. Kyseisestä pelastussuunnitelmasta oli jäänyt pois kotivaran ohjeet, mutta siinä oli merkattuna suojelumateriaalin sisältö. Monessa kohteessa ilman väestönsuojaa oli suojelumateriaalin dokumentointi unohdettu ja samalla mahdollisesti myös koko materiaalin hankkiminen.

Isännöitsijöiden omien pohjien perusteella laaditut suunnitelmat saivat myös aika hyvin pisteitä, vaikkakin kaksi viidestä ei saanut täysiä pisteitä. Pisteet jäivät uupumaan kotivaran ohjeiden puutteen takia. Toisesta pelastussuunnitelmasta puuttui myös suojelumateriaalin sisältö, sillä kohteessa ei ollut väestönsuojaa.

SPEKin ja pelastuslaitosten pohjille laadituista pelastussuunnitelmista sai sen sijaan vain yksi kahdeksasta pelastussuunnitelmasta täydet pisteet. Pisteitä puuttui vaihtelevista syistä. Kahdessa pelastussuunnitelmassa ei ollut ohjetta yleisen vaaranmerkin soimisen varalle, kahdessa ei ollut kotivaran ohjetta, kahdesta puuttui väestönsuojaan kuuluvien tavaroiden lista ja kahdessa oli vain maininta siitä, että väestönsuojaa ei ole. Osittain puutteita oli päällekkäin samoissakin kohteissa.

SPEKin ja pelastuslaitosten malleja käyttävät pelastussuunnitelmat menestyivät huonosti ehkä siksi, että valmiiden mallien käyttäminen ei vaadi perehtymistä kaikkeen. Varsinkin poikkeusoloihin varautuminen voi olla monelle hyvinkin vierasta, koska Suomessa ei ole sotaa ollut vähään aikaan. Huonot tulokset näiltä pelastussuunnitelmilta voi kieliä myös sitä, että pelastuslaitosten pohjissa on parannettavaa ainakin selkeyden kannalta.

Pelastuslaitosten mallit ja pohjat saivat aika hyvin pisteitä myös poikkeusoloihin varautumisen osiosta, ja tässä näkyy myös arvostelun heikkous. Vaikka pohjassa onkin mainittu kaikki tarvittavat asiat, ne voivat olla hukutettuina kaiken muun informaation

sekaan. Etenkin poikkeusoloihin varautuminen oli sekavaa luettavaa monessa pelastuslaitoksen ohjeessa, ja siksi ei ole ihme, että niiden pohjalle tehdyt pelastussuunnitelmat ovat jääneet puutteelliseksi.

Isännöitsijöiden omat pohjat saivat paremmin pisteitä, kun omien pohjien tekeminen vaatii tietynlaista harrastuneisuutta. Pelastussuunnitelmaa tehdessä helposti oppii samalla mitä pelastussuunnitelmaan täytyy laittaa, vaikka vain kopioisi toisesta pohjasta valmiit tekstit. Konsulteilla oli helppoa, koska he ovat ammattilaisia ja osaavat varmasti laittaa kaiken lain vaatiman ja kaiken muun oleellisen tiedon myös väestönsuojeluun liittyen, vaikka sotaa ei olisikaan ollut vähään aikaan.

Parannettavaa olisi enemmän niin pelastussuunnitelmien pohjissa kuin itse pelastussuunnitelmissa. Vaikka tämän opinnäytetyötä varten tehdyn tutkimuksen otos onkin hyvin rajallinen, on tässä silti havaittavissa jonkinlaista yhtenäisyyttä pisteiden eroissa eri ryhmien välillä. Pelastussuunnitelmien pohjien tulisi olla niin helppolukuisia, että asiaan perehtymätönkin pystyy sen täyttämään ja samalla oppia asiaa. Jos tiedonmäärä on ylitsepäsemätön, on helppo vain kirjoittaa pelastussuunnitelmaan ”kiinteistössä ei väestönsuojaa” ja olla ajattelematta asiaa sen pitemmälle.

6.7 Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen

Tutkimuksessa mukana olleet pelastussuunnitelmat saivat poikkeusoloihin varautumisesta keskimäärin 1,80 pistettä 1,87 pisteen keskihajonnalla. Tässä osiossa pelastussuunnitelmat menestyivät selkeästi heikoiten.

Mallien ja ohjeiden arvioinnissa käytetty arviointi oli leppsumpi kuin itse pelastussuunnitelmien arvioinnissa käytetty arviointi. Mallit ja ohjeet saivat täydet pisteet tästä osiosta, jos niissä oli jonkinlainen maininta tiedottamisesta, ja kaikissa tutkimuksessa mukana olleissa malleissa ja ohjeissa oli ohjeet tiedottamiseen. Lähestulkoon puolesta pelastussuunnitelmista puuttui selvitys tiedottamisesta. Kaksi pelastussuunnitelmaa sai 0 pistettä sen takia, että pohjassa ollut tiedottamisen osio oli jäänyt täyttämättä.

Kolmeen pelastussuunnitelmaan oli selvitetty, kuinka tietoa jaetaan osiin. Asukkaille ei sysätä pelkästään koko pelastussuunnitelmaa luettavaksi, vaan tietoa jaetaan erikseen myös rappukäytävien ja varastojen ilmoitustauluilla. Yhdessä tapauksessa jaettiin pelastussuunnitelman lisäksi pelastussuunnitelman oleellisimpien asioiden tiivistelmä asukkaalle.

Pelastuslaitosten ja SPEKin mallien pohjalle tehdyissä pelastussuunnitelmassa oli useimmiten selvitetty, kuinka asukkaille tiedotetaan pelastussuunnitelmasta. Kolmessa tapauksessa pohjassa ollut kohta tiedottamiselle oli jätetty täyttämättä ja yhdessä tapauksessa tiedottamista oli jaettu osiin. Osiin jako oli suoritettu laittamalla toimintaohjeita kiinteistön varastoon nähtäville. Esimerkiksi rivitalossa yhteinen varasto on hyvä paikka ohjeille.

Suurimmassa osassa konsulttien laatimista pelastussuunnitelmista tiedottaminen puuttui kokonaan. Tutkimukseen osallistuneista kahdestatoista konsultointipalvelun pelastussuunnitelmasta, kolmessa oli selvitys asukkaille tiedottamisesta ja kuudesta konsultointipalvelusta kahdessa.

Niissä pelastussuunnitelmissa, joissa käytettiin isännöintitoimiston omaa pohjaa tai jotain muuta tuntematonta pohjaa, oli keskimäärin parhaat pisteet verrattuna konsulttien tai pelastuslaitosten pohjille laadittuihin pelastussuunnitelmiin. Kaikissa isännöintitoimiston omalle pohjalle laadituissa pelastussuunnitelmissa oli selvitys tiedottamisesta ja kahdessa viidestä oli selvitetty, miten jaettavaa tietoa on jaettu osiin, esimerkiksi toimintaohjeita rappukäytävässä.

Isännöitsijöiden omien pohjien pohjalta laadittujen pelastussuunnitelmien menestys pisteytyksen suhteen voi johtua siitä, että jos isännöitsijöillä on ollut motivaatiota laatia oma pohja pelastussuunnitelmalle, silloin hän todennäköisesti myös motivoitunut jakamaan tietoa ahkerammin ja dokumentoimaan sen.

Konsulteilla tuli hyvin vähän pisteitä tiedottamisesta. Eri konsulteilla voi olla omia tiedottamisen kanavia ja dokumentointitapoja tiedottamiselle, jotka eivät näy sellaisina ulospäin. Pelastussuunnitelmassa olisi hyvä tässä tapauksessa olla merkintä tiedottamisen tavoista, jotta myös pelastussuunnitelman lukija voi nähdä esimerkiksi, onko kiinteistön väestönsuojassa ohjeita väestönsuojan käyttöönottoa varten.

Tämän arvostelu voi näyttää pessimistisemmältä kuin asia oikeasti on, koska ainakin toimintaohjeita jaetaan todella aktiivisesti porraskäytävien ilmoitustauluilla, mutta siitä ei välttämättä laiteta pelastussuunnitelmaan mitään merkintää. Vaikka pelastuslaissa tai valtioneuvoston asetuksessa pelastussuunnitelmasta ei suoranaisesti vaadita selostusta siitä, kuinka tiedottaminen on tehty, olisi se silti hyvä merkitä muistiin. Sanonta ”jos jotain ei ole dokumentoitu, sitä ei ole tehty” pätee tässäkin asiassa.

Yhteisiä kehittämiskohteita kaikilla pelastussuunnitelmilla on tämän osion suhteen. Konsulttien laatimiin pelastussuunnitelmiin saisi laittaa pari lausetta siitä, kuinka pelastussuunnitelmaa jaetaan kiinteistössä. Kaikilla muillakin pelastussuunnitelmilla on kehityskohteenä tiedon jakamisen dokumentointi pelastussuunnitelmaan. Jos jossain ei vielä tiedon jakamista esimerkiksi porraskäytävään harrasteta, se on myös yksi kehittämisen kohde.

Yksi hyvä tapa toimia olisi se, että asukkaille ei jaettaisikaan koko pelastussuunnitelmaa automaattisesti luettavaksi, vaan pelastussuunnitelmasta jaettaisiin tiivistelmä asukkaille. Tiivistelmässä olisi maininta, mistä koko versio löytyy.

Tiivistelmään voisi koota kaikki ne asiat, jotka yksittäisen asukkaan on ainakin pakko tietää. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi se, missä saa tupakoida, mitä ovia ei saa teljetä auki, minne saa pysäköidä, mitä saa irtaimistovarastossa säilyttää ja niin edelleen. Näistä asioista olisi myös selitykset, miksi näin pitää toimia, koska ihmisen on helpompi totella määräyksiä, jos hän on ymmärtänyt määräysten tarkoituksen.

Tiivistelmässä tulisi olla vähän tekstiä ja paljon kuvia. Siten nykyajan ihminen jaksaa lukea tiivistelmän ajatuksella. Keskimäärin tutkimuksessa mukana olleiden pelastussuunnitelmien sivumäärä oli noin 25 sivua ja pisin pelastussuunnitelma oli 64 sivua. Hyvin harva ihminen jaksaa lukea niin pitkiä pelastussuunnitelmia, varsinkin jos ei koe tarvitsevansa pelastussuunnitelmasta liikenevää tietoa.

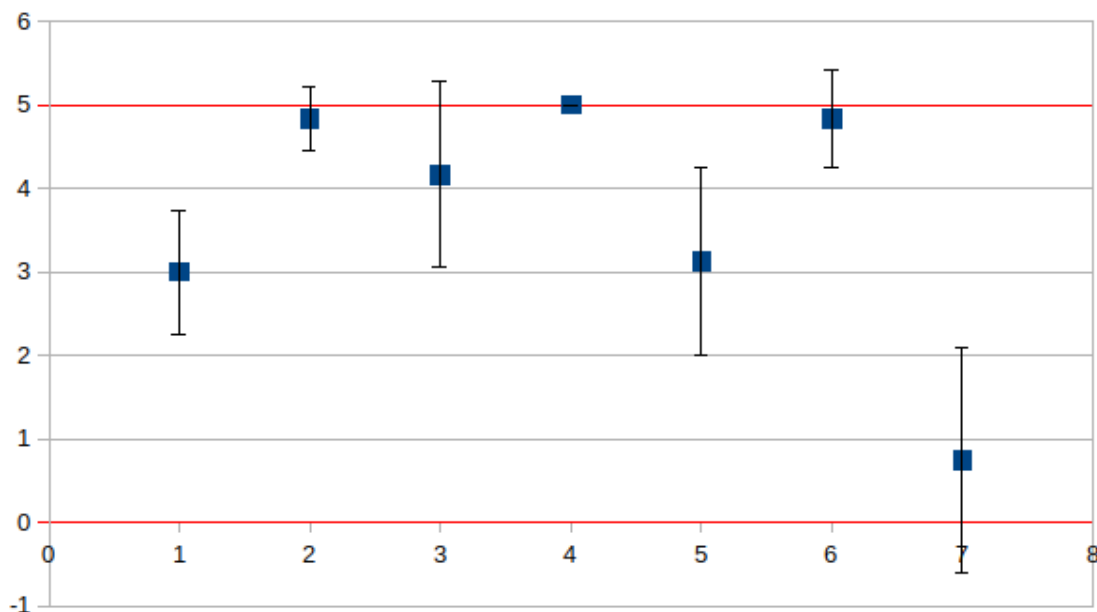
Candace Hazlettin tekemän tutkimuksen mukaan optimaalinen opetusvideo on 6 minuuttia pitkä. Siitä eteenpäin katsojan mielenkiinto alkaa laskemaan. Ylen artikkelin mukaan ihminen lukee keskimäärin 200 sanaa minuutissa eli kuuden minuutin aikana ihminen lukee keskimäärin 1 200 sanaa. (Paananen 2019.)

Lyhyimmässä tähän tutkimukseen osallistuneessa kokonaisessa pelastussuunnitelmassa oli 1 978 sanaa. Pelastussuunnitelmassa on se ongelma, että sitä ei paljoa pienemmäksi enää saa tai siinä ei ole tarpeeksi tietoa. Tämän vuoksi tietoa on hyvä jakaa osittain, esimerkiksi taloyhtiön ilmoitustaululla ja asukkaille jaettavina alle 1 200 sanan tiivistelminä. Tämän opinnäytetyön liitteenä 7 ja 8 on malli tällaiselle tiivistelmälle. Tiivistelmien luomisen apuna käytettiin SPEKin verkkokaupan sivuilta löytyviä turvallisuusmerkkien kuvia.

6.8 Yhteenveto pelastussuunnitelmien laadusta

Kaavio 3. Konsulttien laatimien pelastussuunnitelmien pisteiden keskiarvo ja keskihajonta.

Kaavion 3 keskiarvot ja keskihajonta on laskettu tutkimuksessa mukana olleiden konsulttien laatimien pelastussuunnitelmien yhteispisteistä. Pystyakselilla on saatujen pisteiden määrä ja vaaka-akselilla on numeroituna arvostelun aihealueet. Aihe-alueiden numerot ovat samat kuin kaaviossa 2.

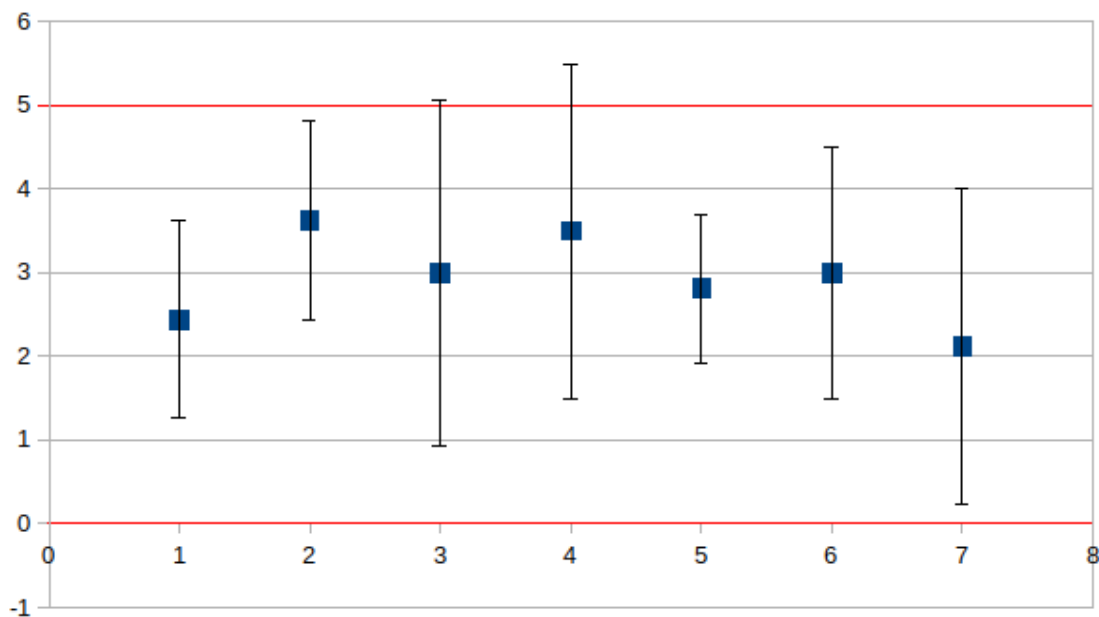

Konsulttien laatimat pelastussuunnitelmat ovat laadukkaita ja monipuolisia, mutta vain yleisellä tasolla. Oletettavasti konsultit laativat niin paljon pelastussuunnitelmia asuinkiinteistöihin, että he eivät ehdi perehtymään kiinteistökohtaisesti riskeihin.

Konsulttien suunnitelmissa suuri määrä vaaratilanteita, niiden riskinarvioita ja vähäinen liitteiden käyttö pidentää pelastussuunnitelmaa joskus todella pitkäksi. Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen jäi melkein kaikissa konsulttien laatimissa pelastussuunnitelmissa epäselväksi samoin kuin päivittämisen sykli.

Kaavio 4. Pelastuslaitosten ja SPEKin pohjille laadittujen pelastussuunnitelmien pisteiden keskiarvo ja keskihajonta.

Kaavion 4 keskiarvot ja keskihajonta on laskettu tutkimuksessa mukana olleiden pelastuslaitosten ja SPEKin pohjille laadittujen pelastussuunnitelmien yhteispisteistä. Pystyakselilla on saatujen pisteiden määrä ja vaaka-akselilla on numeroituna arvostelun aihealueet. Aihe-alueiden numerot ovat samat kuin kaaviossa 2.

Pelastuslaitosten pohjille laaditut pelastussuunnitelmat olivat usein suppeita riskinarvionsa suhteen ja nekin riskinarviot olivat usein yleisellä tasolla, esimerkiksi ”tulipalo voi syttyä huolimattomasta tulen käsittelystä”. Pelastussuunnitelman jakamisen toteuttaminen selvisi noin puolesta tutkimuksessa olleista pelastussuunnitelmista. Näissä pelastussuunnitelmissa oli harvoin sisällysluetteloa, mutta ne eivät olleet myöskään usein kovin pitkiä.

Kaavio 5. Isännöitsijöiden omille pohjille ja muille tuntemattomille pohjille laadittujen pelastussuunnitelmien pisteiden keskiarvo ja keskihajonta.

Kaavion 5 keskiarvot ja keskihajonta on laskettu tutkimuksessa mukana olleiden isännöitsijöiden omille pohjille ja muille tuntemattomille pohjille laadittujen pelastussuunnitelmien yhteispisteistä. Pystyakselilla on saatujen pisteiden määrä ja vaaka-akselilla on numeroituna arvostelun aihealueet. Aihe-alueiden numerot ovat samat kuin kaaviossa 2.

Isännöitsijöiden omille pohjille ja muille tuntemattomille pohjille laadituissa pelastussuunnitelmissa riskinarviota oli usein sidottu enemmän kiinteistöön kuin muissa tutkimuksissa mukana olleissa pelastussuunnitelmissa. Näissä pohjissa muutenkin yleisemmin pelastussuunnitelman jakaminen asukkaille oli selkeämmin ilmoitettu pelastussuunnitelmassa ja nämä pelastussuunnitelmat olivat keskimäärin lyhyimpiä tutkimukseen osallistuneista.

Isännöitsijän harrastuneisuus eli mahdollisesti oman pelastussuunnitelmapohjan laatiminen tuottaa laadukkaampia pelastussuunnitelmia. Parempaa laatua myös muihin pelastussuunnitelmiin saadaan kehittämällä olemassa olevia pohjia ja ohjeita.

Jo aiemmin pelastussuunnitelmien pohjia tarkastettaessa huomattiin, että varsinkin selkeydessä on paljon kehitettävää. Myös konsulttien ja isännöitsijöiden omista pohjista oli samanlaisia puutteita. Selkeät pohjat parantavat muidenkin osioiden tulosta. Toinen tärkeä kehityksen kohde oli kaikissa pelastussuunnitelmissa tiedottamisessa. Todella harvasta pelastussuunnitelmasta selvisi, kuinka pelastussuunnitelmaa jaetaan asukkaille.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoite saavutettiin, eli laadittiin tutkimus pelastussuunnitelmien laadusta ja tutkimustuloksia analysoitiin. Sen lisäksi luotiin lyhyt malli asukkaalle jaettavasta pelastussuunnitelman versiosta. Tutkimustuloksia jäi kuitenkin heikentämään etenkin osanoton niukkuus.

Pelastussuunnitelmien arvioinnissa oli kaksi suurta ongelmaa, jotka saattoivat vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. Tutkimukseen saatiin alle puolet alkuperäisen tavoitteen määrästä osanottajia ja tutkimustuloksia oli arvioimassa vain yksi henkilö, tämän opinnäytetyön laatija. Pieni otos voi antaa epätarkan kuvan koko Suomen asuintalojen pelastussuunnitelmista ja vain yksi arvioija voi tehdä haluamattaankin puolueellisia päätelmiä pelastussuunnitelmista.

Pienestä otoksesta on jo luvussa 4 pohdintaa virhemarginaalien muodossa. Kuten jo luvussa 4 mainittiin, 25 isännöintipalvelua on vain 3 prosenttia koko Suomen isännöintipalveluista ja Survey Monkeyn virhemarginaalilaskurilla laskemalla 95 prosentin luotettavuustasolla virhemarginaali kasvaa 19 prosenttiin.

Vain yksi arvioija oli käytössä, koska aineiston keräämisen aikana ei ollut sovittu useamman arvioitsijan käytöstä. Lisäksi opinnäytetyö tehtiin yksilötyönä, joten useampi arvioitsija oli siinäkin mielessä poissuljettu vaihtoehto. Yhden arvioijan tapauksessa eri pelastussuunnitelmat voivat saada suuremmalla todennäköisyydellä erilaisen arvostelun.

Vaikka arviointi onkin suoritettu mahdollisimman objektiivisesti, esimerkiksi arvioijan vireystila, aiemmat kokemukset tietynlaisista pelastussuunnitelmista ja virheet arvioinnissa voivat muuttaa arvostelun tuloksia epätodelliseen suuntaan. Toinen arvioija olisi tuonut arvosteluun mukaan omat näkemyksensä ja arvomaailmansa, jonka pohjalta hän olisi arvioinut pelastussuunnitelmia.

Aineiston kerääminen aloitettiin turhan hätäisesti. Aineistoa lähdettiin keräämään melkein siinä uskossa, että kaikki pyydetyt isännöitsijät lähtevät tutkimukseen mukaan. Se ei

tietenkään ole mahdollista ja varsinkin aineiston keräämisen aikana puhjennut Korona-epidemia vaikutti negatiivisesti isännöitsijöiden vastausprosenttiin.

Isännöitsijäliittoon otettiin yhteyttä vasta puolessa välissä aineiston keräämistä ja isännöitsijäliiton kautta lähetetty kysely oli sen verran huonosti muotoiltu, että sitä kautta ei tullut yhtään yhteydenottoa. Isännöintiliiton kautta lähetetty yhteisviesti löytyy liitteestä 2. Loppujen lopuksi kaikki mukaan lähteneet isännöitsijät olivat yksityisviestillä mukaan pyydettyjä isännöintipalveluita. Esimerkki tällaisesta yksityisviestistä löytyy liitteestä 1. Paremmiin muotoiluihin kyselyllä ja paremmalla ajalla tehdyllä aineistonkeruulla olisi mahdollisesti saatu enemmän pelastussuunnitelmia mukaan.

Vaikka tulokset eivät välttämättä anna parasta kuvaa Suomen pelastussuunnitelmien laadusta edellä mainittujen heikkouksien takia, opinnäytetyötä pystyy kuitenkin hyödyntämään isännöitsijät, konsultit ja pelastuslaitokset. Pelastussuunnitelma tehdään aina jollekin pohjalle ja sillä ei ole opinnäytetyön tuloksen hyödynnettävyyden kannalta väliä onko se pohja konsultin, isännöitsijän vai pelastuslaitoksen.

Suurimmat ongelmat kohdistuivat aina pelastussuunnitelmien pohjiin, ja niitä päivittämällä ja parantamalla kaikki edellä mainitut tahot voivat parantaa pohjilleen tehtyjen pelastussuunnitelmien laatua. Erityisesti kappaleen 6 sisältö on laadittu juuri sitä varten, että pelastussuunnitelmien pohjien kehittäjät voivat parantaa pelastussuunnitelmien pohjien laatua verraten edellisiin pohjiin.

Oma oppiminen työtä tehdessä oli myös keskeisessä asemassa. Vaikka minulla olikin jo aiempaa kokemusta asuintalojen pelastussuunnitelmista, niin opin erityisesti pelastussuunnitelmien lakiperusteista opinnäytetyötä tehdessäni. Opinnäytetyön tutkimustulokset eivät sinänsä yllättäneet kovin paljoa, mutta siinä voi olla se vaara, että olen puolueellisesti tulkinnut tuloksia.

Jatkotutkimuksiin suosittelen tutkimuksen paremmalla ajalla aloittamista. Tämän opinnäytetyön tutkimuksen otos jäi aika pieneksi samaan aikaan tapahtuvien asioiden

takia. Tällaisen opinnäytetyön tekeminen voisi olla myös järkevää parityönä, jotta puolueellista arviointia saataisiin ehkäistyä paremmin.

LÄHTEET

Candaze Hazlett, edx.org. Viitattu 17.7.2020 <https://blog.edx.org/optimal-video-length-student-engagement/>

Isännöintiliitto, kotisivut. Viitattu 3.4.2020 <https://www.isannointiliitto.fi/>

Paananen, K. 9.3.2019, Yle.fi. www-dokumentti. <https://yle.fi/uutiset/3-10513517>, 17.7.2020

Pelastuslaki 379/2011.

Reuters, Coronavirus. www-dokumentti. <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-food-explainer/explainer-how-the-coronavirus-crisis-is-affecting-food-supply-idUSKBN21L0D2>, 29.4.2020

SM julkaisu 2/2012.

Survey Monkey. www-dokumentti. <https://fi.surveymonkey.com/mp/margin-of-error-calculator/>, 7.4.2020

SPEK, pelastussuunnitelma. www-dokumentti. <https://www.spek.fi/turvallisuus/pelastussuunnitelma/>, 16.4.2020

SPEK, verkkokauppa. www-dokumentti. <https://verkkokauppa.spek.fi/erityiskohteet?p=1>, 28.7.2020

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta -muistio 2011.

LIITTEET

Liite 1. Isännöitsijöille lähetetty yksilöviesti

Liite 2. Isännöintiliiton kautta lähetetty yhteisviesti

Liite 3. Pelastuslaitosten ohjeiden arviointiperusteet

Liite 4. Pelastuslaitosten ohjeiden arviointi

Liite 5. Pelastussuunnitelmien arviointiperusteet

Liite 6. Pelastussuunnitelmien arviointi

Liite 7. Rivitalon pelastussuunnitelman tiivistelmän malli

Liite 8. Kerrostalon pelastussuunnitelman tiivistelmän malli

Liite 1. Isännöitsijöille lähetetty yksilöviesti

Opinnäytetyö pelastussuunnitelmista Pohjois-Savo

Hei,

Teen Pelastusopistolla opinnäytetyönä vertailututkimusta asuinrakennusten pelastussuunnitelmien laadusta Suomessa. Tutkimuksessa arvioidaan Suomen jokaisesta maakunnasta neljä pelastussuunnitelmaa. Kaikista pelastussuunnitelmista tehdään tilannekarttoitus ja etsitään mahdolliset maanlaajuiset kehittämistarpeet.

Jos haluatte osallistua tutkimukseen, niin vastatkaa tähän viestiin ja liittäkää siihen pelastussuunnitelman kopio yhdestä isännöimästänne rivitalosta tai kerrostalosta Pohjois-Savossa.

Kertokaa myös samassa viestissä, että onko suunnitelma tehty konsulttia apuna käyttäen vai itse, tai jollain muulla tavalla. Jos olette käyttäneet jotain ohjetta apuna tai mallia pohjana, niin sekin olisi hyvä tietää. Jos ette muista miten pelastussuunnitelma on alunperin tehty niin sekin auttaa, että saan pelkän pelastussuunnitelman.

Pelastussuunnitelma pysyy vain minun käytössäni tutkimuksen ajan ja sen jälkeen hävitän suunnitelman. Valmiissa työssä ei julkaista kenenkään nimiä, osoitetietoja tai yhteystietoja.

Valmis työ tulee Theseukseen, mutta voin sen lähettää halukkaille tutkimukseen osallistuneille erikseenkin.

Terveisin Tomi Maijala

[sähköpostiosoite]

[puhelinnumero]

Liite 2. Isännöintiliiton kautta lähetetty yhteisviesti

Opinnäytetyö pelastussuunnitelmista

Jos olet jo saanut sähköpostikyselyä Tomi Maijalalta suoraan, niin voit olla huomioimatta tätä viestiä.

Hei,

Teen Pelastusopistolla opinnäytetyönä vertailututkimusta asuinrakennusten pelastussuunnitelmien laadusta Suomessa. Tutkimuksessa arvioidaan Suomen jokaisesta maakunnasta neljä pelastussuunnitelmaa. Kaikista pelastussuunnitelmista tehdään tilannekarttoitus ja etsitään mahdolliset maanlaajuiset kehittämistarpeet.

Jos haluatte osallistua tutkimukseen, niin lähettäkää minulle sähköpostissa pelastussuunnitelman kopio yhdestä isännöimästänne rivitalosta ja/tai kerrostalosta. **Sähköpostiosoite: xxxx@xxx.fi**

Kertokaa myös samassa viestissä, että onko suunnitelma tehty konsulttia apuna käyttäen vai itse, tai jollain muulla tavalla. Jos olette käyttäneet jotain ohjetta apuna tai mallia pohjana, niin sekin olisi hyvä tietää. Jos ette muista miten pelastussuunnitelma on alunperin tehty niin sekin auttaa, että saan pelkän pelastussuunnitelman.

Pelastussuunnitelma pysyy vain minun käytössäni tutkimuksen ajan ja sen jälkeen hävitän suunnitelman. Valmiissa työssä ei julkaista kenenkään nimiä, osoitetietoja tai yhteystietoja.

Valmis työ tulee Theseukseen, mutta voin sen lähettää halukkaille tutkimukseen osallistuneille erikseenkin.

Terveisin Tomi Maijala

[sähköpostiosoite]

[puhelinnumero]

Liite 3. Pelastuslaitosten ohjeiden arviointiperusteet

Pelastussuunnitelmien ohjeiden ja pohjien arvioinnissa otettiin huomioon seuraavat asiat:

- Ohjeiden selkeys (1-5)

- Luettavuus ja ulkoasu +2
- Pohjapiirustus, missä turvallisuuteen liittyvät asiat merkitty tai useampi muita asioita havainnoillistavia kuvia +1
- Pelastustiet kartalla +1
- Sisällysluettelo +1

- Riskien tunnistaminen ja niiden hallitseminen (1-5),

- Vaaratekijöiden tunnistaminen +1
- Vaaratekijöiden aiheuttamien seurauksien ja niiden toteutumisen todennäköisyyden arvioiminen +1
- Ennaltaehkäisyn ja vahinkoja rajoittavien toimenpiteiden suunnittelu +1
- Toimenpiteiden toteuttamisen aikataulun ja vastuiden määrittely +1/2
- Toimenpiteiden toteuttaminen ja toimenpiteiden onnistumisen seuranta +1/2
- Turvallisuuden kehittäminen +1, esim. vaaralapot tai omatoiminen palotarkastus

- Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt (1-5)

- Palovaroittimet +2
- Porraskäytävän savunpoisto tai ilmastoinin hätäpysäytys +1
- Alkusammutuskalusto, sammutuspeite ja mahdolliset käsisammuttimet +1
- Palo-osastointi ja palo-ovet +1
- Pelastustehtävien helpottaminen, pelastustiet ja osoitemerkintä +1

- Pelastussuunnitelman päivittäminen (1-5)

- Pelastussuunnitelmaa on pidetty ajan tasalla +2,5
- Pelastussuunnitelmalle on varattu päivä, jolloin se tarkastetaan ja päivitetään +2,5, ohjeissa ohjeistettu tällä tavoin niin tulee täydet pisteet

- Ohjeet vaaratilanteisiin (1-5)

- Yksi piste per vaaratilanne

- Varautuminen poikkeusoloihin (1-5)

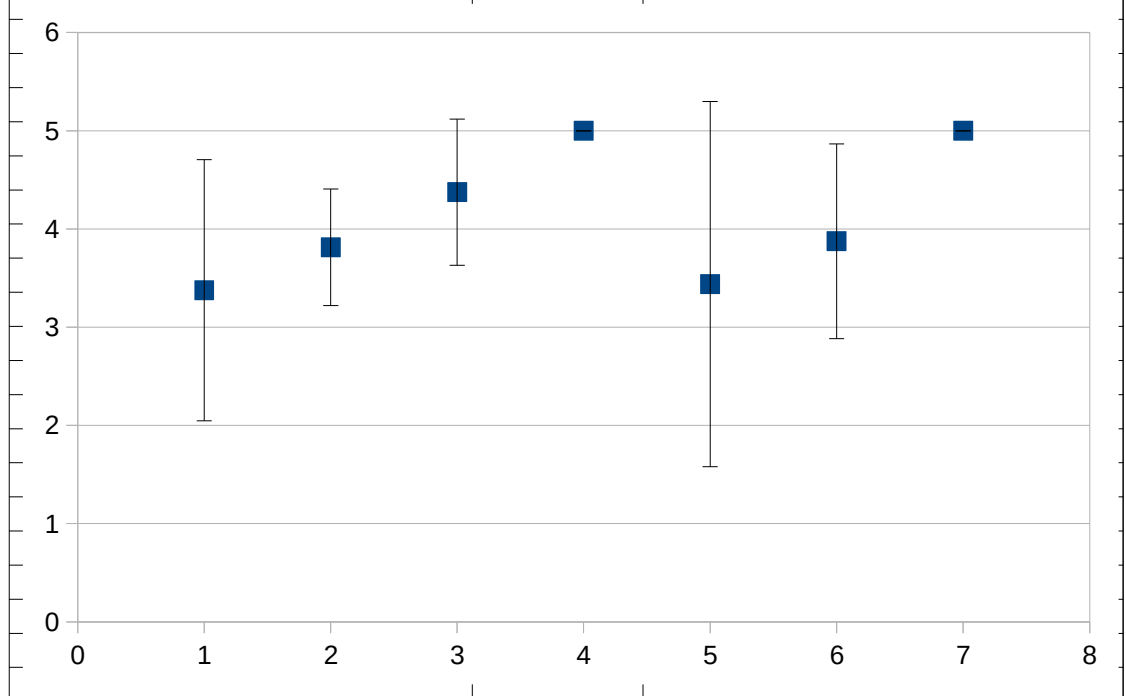
- Väestönsuoja mainittu ja sinne kuuluvia tavaroita listattu +2
- Kotivaran ohjeet +2
- Toiminta yleisen vaaranmerkin soidessa -ohje +1

- Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen (1-5)

- Pelastussuunnitelman tiedottamisesta on jonkinlainen maininta +5

Liite 4. Pelastuslaitosten ohjeiden arviointi

	Selkeys	Riskien tunnistaminen ja hallitseminen
Pelastuslaitos 1	1	3,5
Pelastuslaitos 2	3	3,5
Pelastuslaitos 3	5	4,5
Pelastuslaitos 4	3	3,5
Pelastuslaitos 5	5	3,5
Pelastuslaitos 6	2,5	3,5
Pelastuslaitos 7	3,5	3,5
Pelastuslaitos 8	4	5
SPEK	2	5
SM	2	5
Keskihajonta, lukuunottamatta SM/	1,329607891	0,59386746958271
KA, lukuunottamatta SM/SPEK	3,375	3,8125

Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt	Ohjeet vaaratilanteisiin	Pelastussuunnitelman päivittäminen
4	5	5
5	5	2,5
4	5	5
5	5	0
3	5	5
5	5	2,5
5	5	2,5
4	5	5
3	5	5
0	0	5
0,744023809142845	0	1,86005952285711
4,375	5	3,4375
Selitykset pisteskaavion numeroinnille		
Keskiarvo ja keskihajonta		
1: Selkeys		
2: Riskien tunnistaminen ja hallitseminen		
3: Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt		
4: Ohjeet vaaratilanteisiin		
5: Pelastussuunnitelman päivittäminen		
6: Poikkeusoloihin varautuminen		
7: Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen		

Poikkeusoloihin varautuminen	Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen
3	5
3	5
5	5
3	5
3	5
5	5
4	5
5	5
3	5
0	5
0,991031208965115	0
3,875	5

Liite 5. Pelastussuunnitelmien arviointiperusteet

Pelastussuunnitelmien arvioinnissa otettiin huomioon seuraavat asiat:

- Pelastussuunnitelman selkeys (1-5)

- Luettavuus ja ulkoasu +2
- Pohjapiirustus, missä turvallisuuteen liittyvät asiat merkitty tai useampi muita asioita havainnoillistavia kuvia +1
- Pelastustiet kartalla, (asemapiirustus) +1
- Sisällysluettelo +1

- Riskien tunnistaminen ja niiden hallitseminen (1-5),

- Vaaratekijöiden tunnistaminen +1
- Vaaratekijöiden aiheuttamien seurauksien tai niiden toteutumisen todennäköisyyden arvioiminen +1
- Ennaltaehkäisyyn ja vahinkoja rajoittavien toimenpiteiden suunnittelu +1
- Toimenpiteiden toteuttaminen ja vastuiden määrittely +1, esim. kenen vastuulla palovaroittimet
- Turvallisuuden kehittäminen +1, esim. vaaralaput tai omatoiminen palotarkastus

- Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt (1-5)

- Palovaroittimet +2
- Alkusammutuskalusto, sammutuspeite ja mahdolliset käsisammuttimet +1
- Palo-osastointi ja palo-ovet +1
- Pelastustehtävien helpottaminen, pelastustiet ja osoitemerkintä +1
- Mikä tahansa muu turvallisuutta parantava järjestely +1

- Ohjeet vaaratilanteisiin (1-5)

- Yksi piste per toimintaohje

- Pelastussuunnitelman päivittäminen (1-5)

- Pelastussuunnitelmaa on pidetty ajan tasalla +2,5
- Pelastussuunnitelman ylläpitämiselle on suunnitelma +2,5

- Varautuminen poikkeusoloihin (1-5)

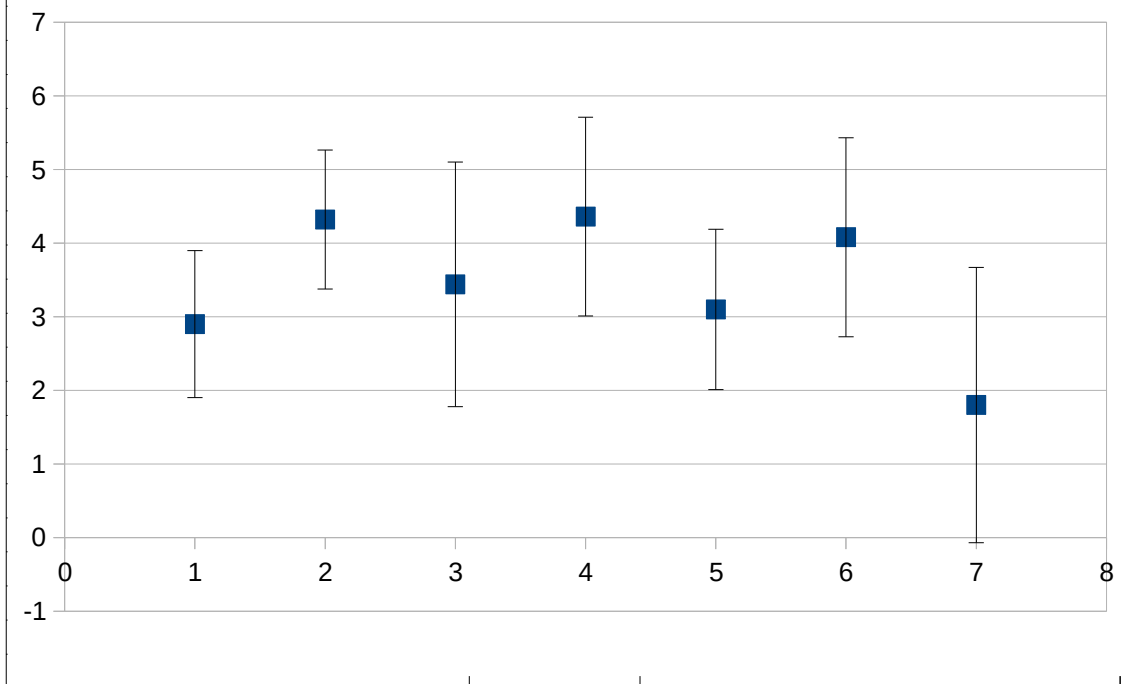
- Väestönsuoja mainittu ja sinne kuuluvia tavaroita listattu (tai suojelumateriaali taloyhtiöissä joissa ei ole väestönsuojaa) +2
- Kotivaran ohjeet +2
- Toiminta yleisen vaaranmerkin soidessa -ohje +1

- Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen (1-5)

- Pelastussuunnitelmassa suunnitelma tiedottamiselle +3
- Pelastussuunnitelmassa jaoteltu miten mitäkin asioita tiedotetaan, eli ei jaeta koko pelastussuunnitelmaa asukkaille +2

Liite 6. Pelastussuunnitelmien arviointi

	Selkeys	Riskien tunnistaminen ja hallitseminen
Pelastussuunnitelma 1	3	5
Pelastussuunnitelma 2	3	4
Pelastussuunnitelma 3	3	3
Pelastussuunnitelma 4	4	5
Pelastussuunnitelma 5	1	4
Pelastussuunnitelma 6	2	5
Pelastussuunnitelma 7	2	5
Pelastussuunnitelma 8	1	4
Pelastussuunnitelma 9	2	4
Pelastussuunnitelma 10	3	5
Pelastussuunnitelma 11	4,5	3
Pelastussuunnitelma 12	4	4
Pelastussuunnitelma 13	3	5
Pelastussuunnitelma 14	3	5
Pelastussuunnitelma 15	2	5
Pelastussuunnitelma 16	3	4
Pelastussuunnitelma 17	2	4
Pelastussuunnitelma 18	4	5
Pelastussuunnitelma 19	3	4
Pelastussuunnitelma 20	3	5
Pelastussuunnitelma 21	3	5
Pelastussuunnitelma 22	3	4
Pelastussuunnitelma 23	3	5
Pelastussuunnitelma 24	4	5
Pelastussuunnitelma 25	2	1
Keskihajonta	0,9	0,945163125250522
Keskiarvo	2,82	4,32

Päätaulukko

Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt	Ohjeet vaaratilanteisiin	Pelastussuunnitelman päivittäminen
3	5	2,5
4	3	2,5
0	3	5
5	5	2,5
0	1	2,5
3	5	2,5
4	5	2,5
3	4	2,5
3	5	5
5	5	5
3	3	2,5
5	5	2,5
3	5	2,5
5	5	2,5
2	5	2,5
5	5	2,5
5	5	2,5
5	5	5
5	5	2,5
5	5	5
5	5	2,5
3	5	5
2	5	2,5
3	5	2,5
0	0	2,5
1,66032125405497	1,35030860670194	1,08972473588517
3,44	4,36	3,1

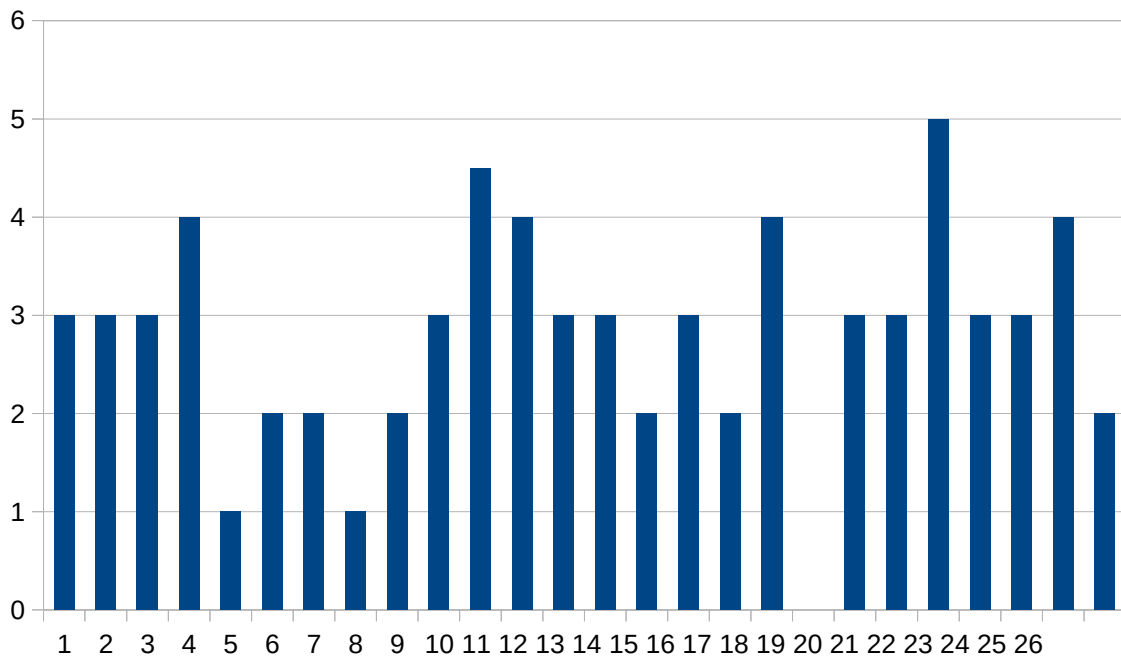
Selitykset pistekaavion numeroinnille

Keskiarvo ja keskihajonta (yhteispisteet)

- 1: Selkeys, visuaalisuus
- 2: Riskien tunnistaminen ja hallitseminen
- 3: Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt
- 4: Ohjeet vaaratilanteisiin
- 5: Pelastussuunnitelman päivittäminen
- 6: Poikkeusoloihin varautuminen
- 7: Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen

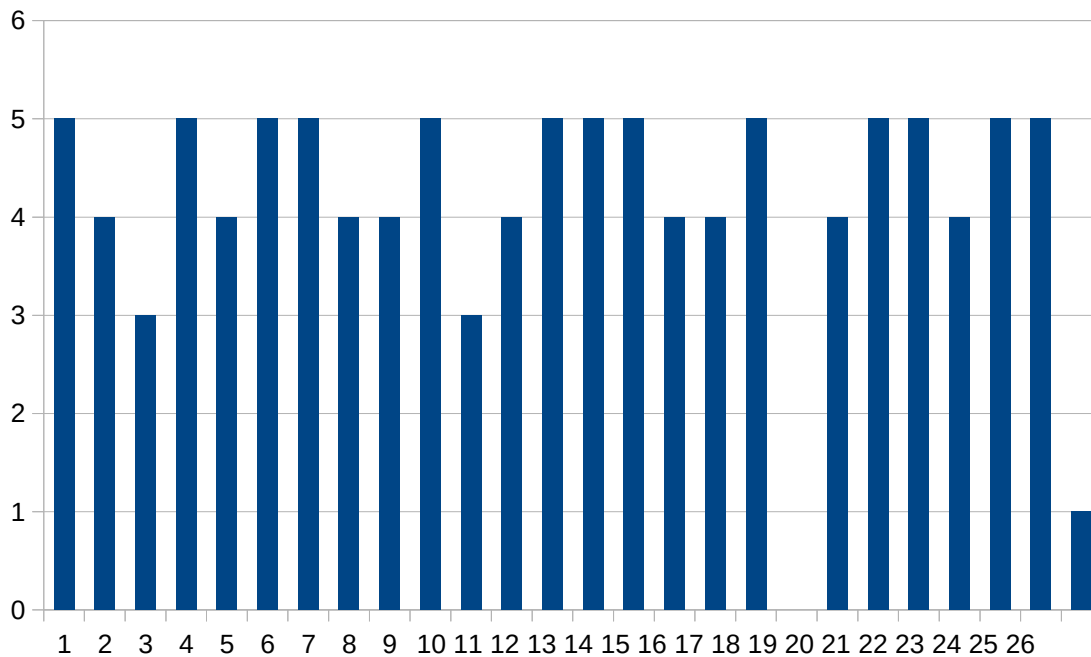
Selkeys, visuaalisuus

Selkeys	
	3
	3
	3
	4
	1
	2
	2
	1
	2
	3
	4,5
	4
	3
	3
	2
	3
	2
	4
	N/A
	3
	3
	5
	3
	3
	4
	2
	1
	2,9

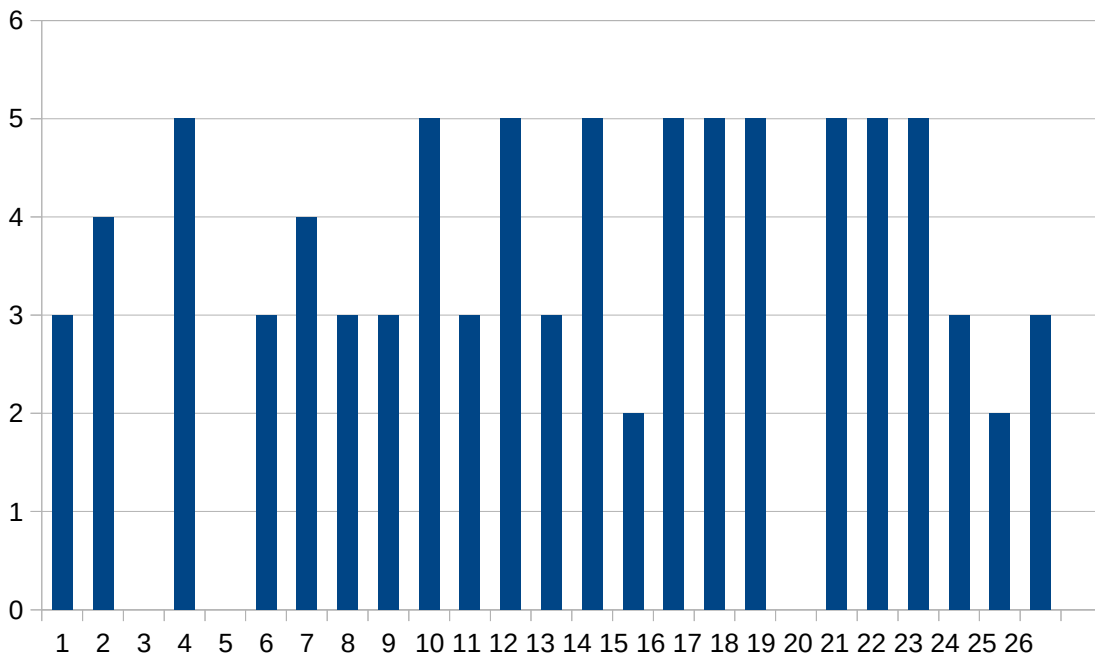
Riskien tunnistaminen ja hallitseminen

Riskien tunnistaminen ja hallitseminen	
	5
	4
	3
	5
	4
	5
	5
	4
	4
	5
	3
	4
	5
	5
	4
	4
	5
	5
	4
	5
	5
	4
	5
	1
0,945163125250522	
4,32	

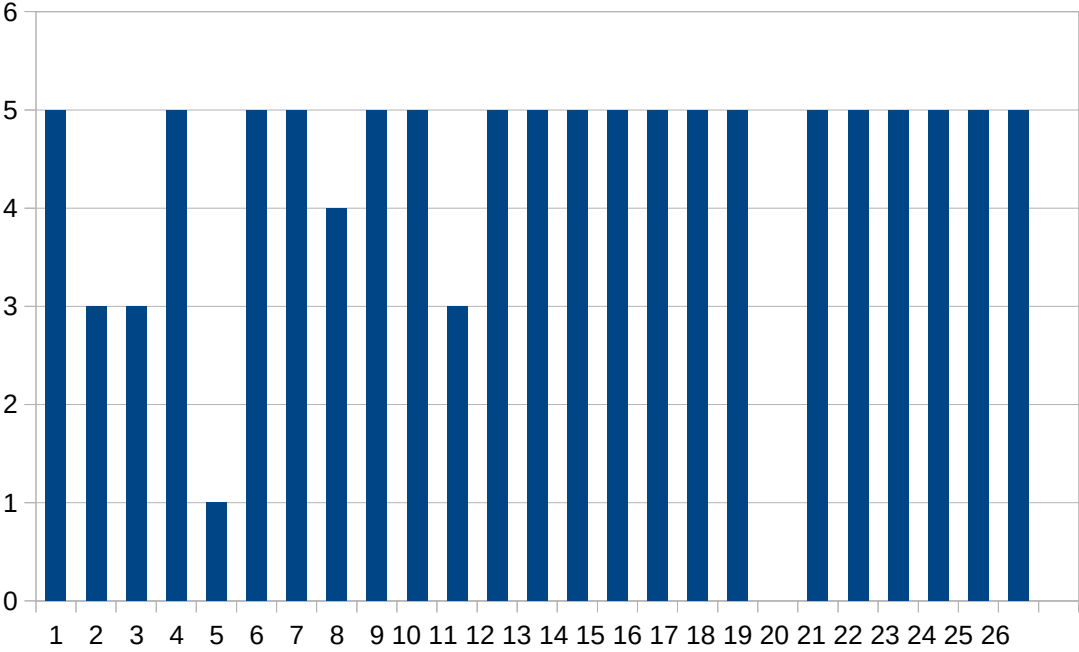
Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt

Rakennuksen turvallisuusjärjestelyt	
	3
	4
	0
	5
	0
	3
	4
	3
	3
	3
	5
	3
	5
	3
	5
	2
	5
	5
	5
N/A	
	5
	5
	5
	3
	2
	3
	0
1,66032125405497	
3,44	

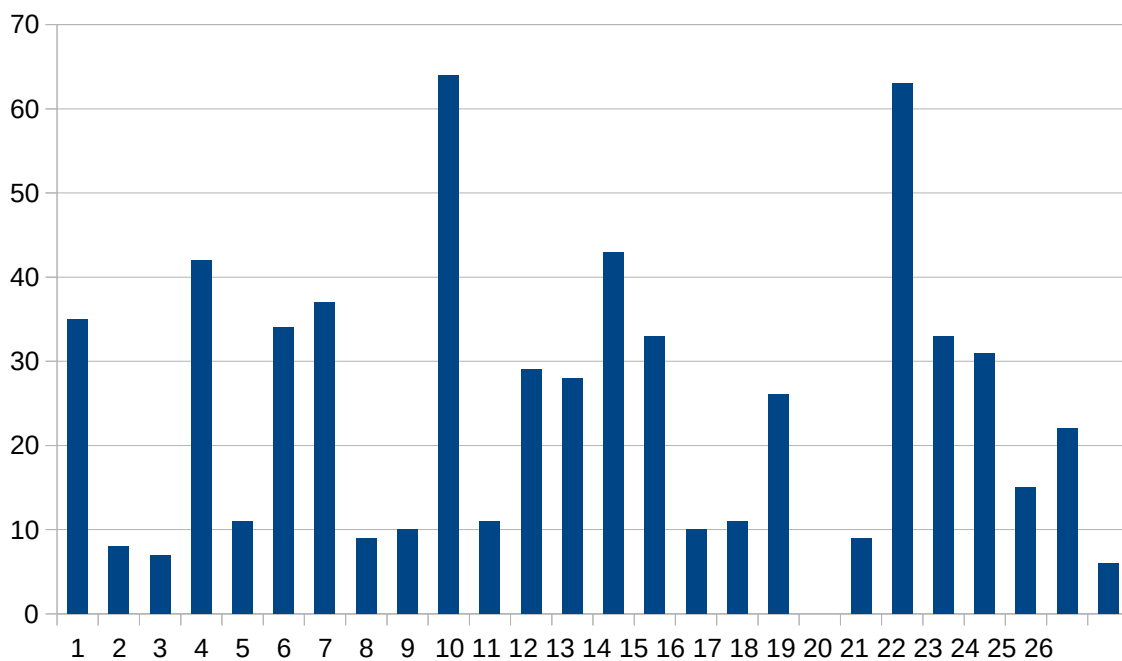
Ohjeet vaaratilanteisiin

Ohjeet vaaratilanteisiin	
	5
	3
	3
	5
	1
	5
	5
	4
	5
	5
	3
	5
	5
	5
	5
	5
	5
	5
	5
N/A	
	5
	5
	5
	5
	5
	5
	0
1,35030860670194	
	4,36

Sivumäärä

Sivumäärä (ilman liitteitä)	
	35
	8
	7
	42
	11
	34
	37
	9
	10
	64
	11
	29
	28
	43
	33
	10
	11
	26
N/A	
	9
	63
	33
	31
	15
	22
	6
	16,740469925702
	25,08

Pelastussuunnitelman tiivistelmä

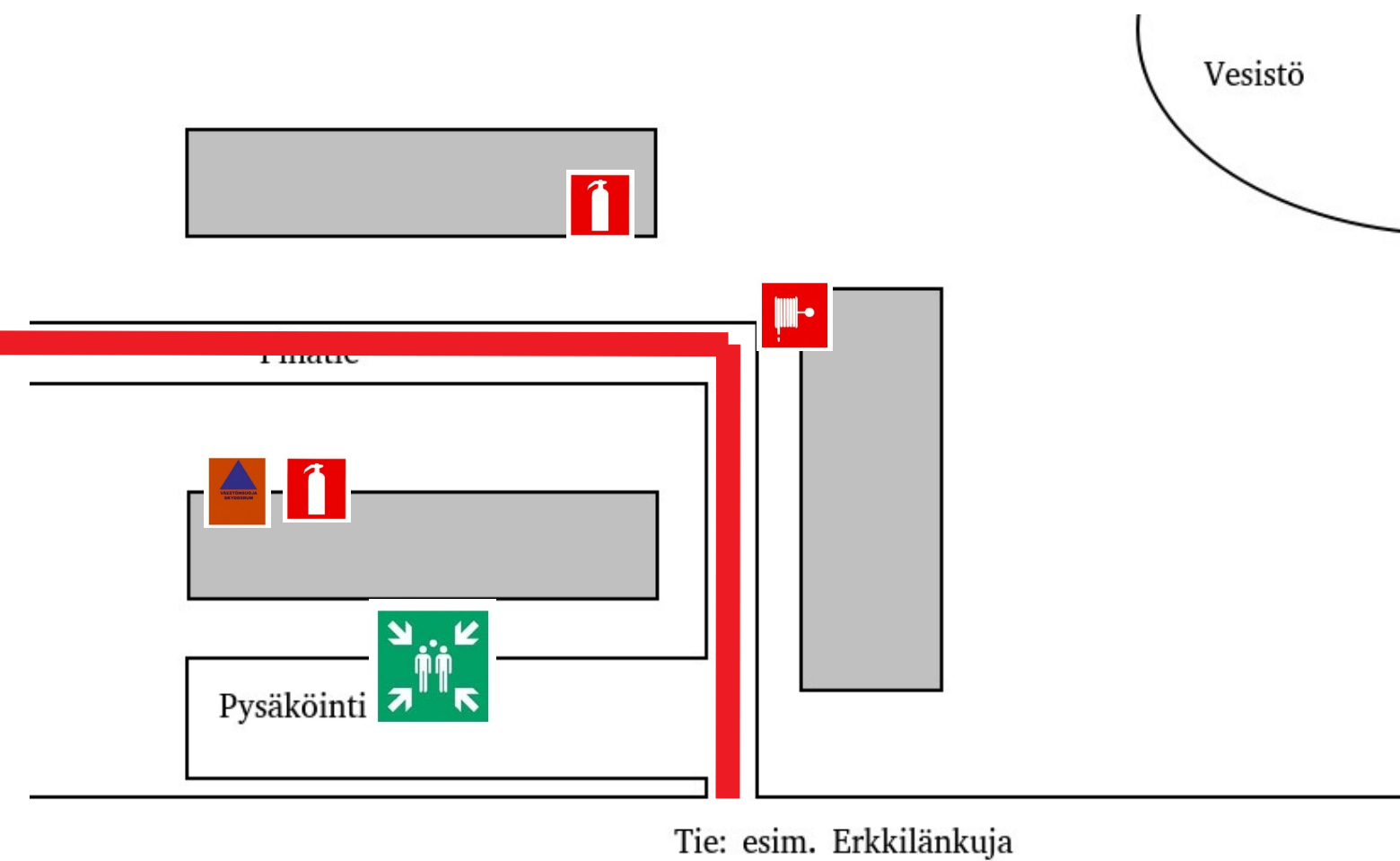
Kiinteistön osoite

(Tähän voi liittää julkisivukuvan)

Laatimispäivämäärä / viimeisin päivitys

Asukkaan versio

Asemapiirros

Selitys	Merkki
Käsिसammutin	
Pikapaloposti	
Kokoontumispaikka	
Väestönsuoja	
Pysäköinti kielletty	

Kuvat SPEK:in verkkokaupan internet-sivuilta

Korostetut tekstit, kuten tämä ovat esimerkkejä tai ohjeita ja ne on tarkoitus poistaa valmiista versiosta.

Edellisen sivun asemapiirroksesta selviää alkusammutuskaluston, väestönsuojan ja kokoontumispaikan sijainnit.

1. Alkusammutuskaluston (käsisammuttimien ja pikapalopostien) käyttöohjeet löytyvät alkusammuttimen kyljestä ja liitteestä A.
2. Kokoontumispaikalle ensisijainen kokoontuminen, jos jonkin vaaratilanteen vuoksi joutuu poistumaan kotoaan. Kokoontumispaikalla varmistetaan että myös seinänaapurit ovat päässeet ulos turvallisesti.
3. Väestönsuojassa on taloyhtiön irtaimistovarasto. Irtaimistovarastossa ei saa säilyttää palavia nesteitä tai kaasuja. Lisää ohjeita säilytykseen liitteessä B.
4. Vaikka pihatie ei olekaan varsinainen pelastustie, niin pihatie on silti pidettävä avoinna, jotta esimerkiksi ambulanssi pääsee mahdollisimman lähelle potilasta.

Kiinteistölle ominaiset riskit:

Esimerkiksi, läheiseen järveen hukkuminen. Talvella heikkoihin jäihin putoaminen. Toimintaohjeet liitteissä C ja D.

Läheisen tehtaan aiheuttama myrkyllinen kaasuvuoto. Toimintaohje E.

Sisällysluettelo liitteille

Toimintaohje tilanteeseen X.....5

Tähän on tarkoitus liittää samat liitteet mitä pelastussuunnitelmaankin liitetään.

Pelastussuunnitelman tiivistelmä

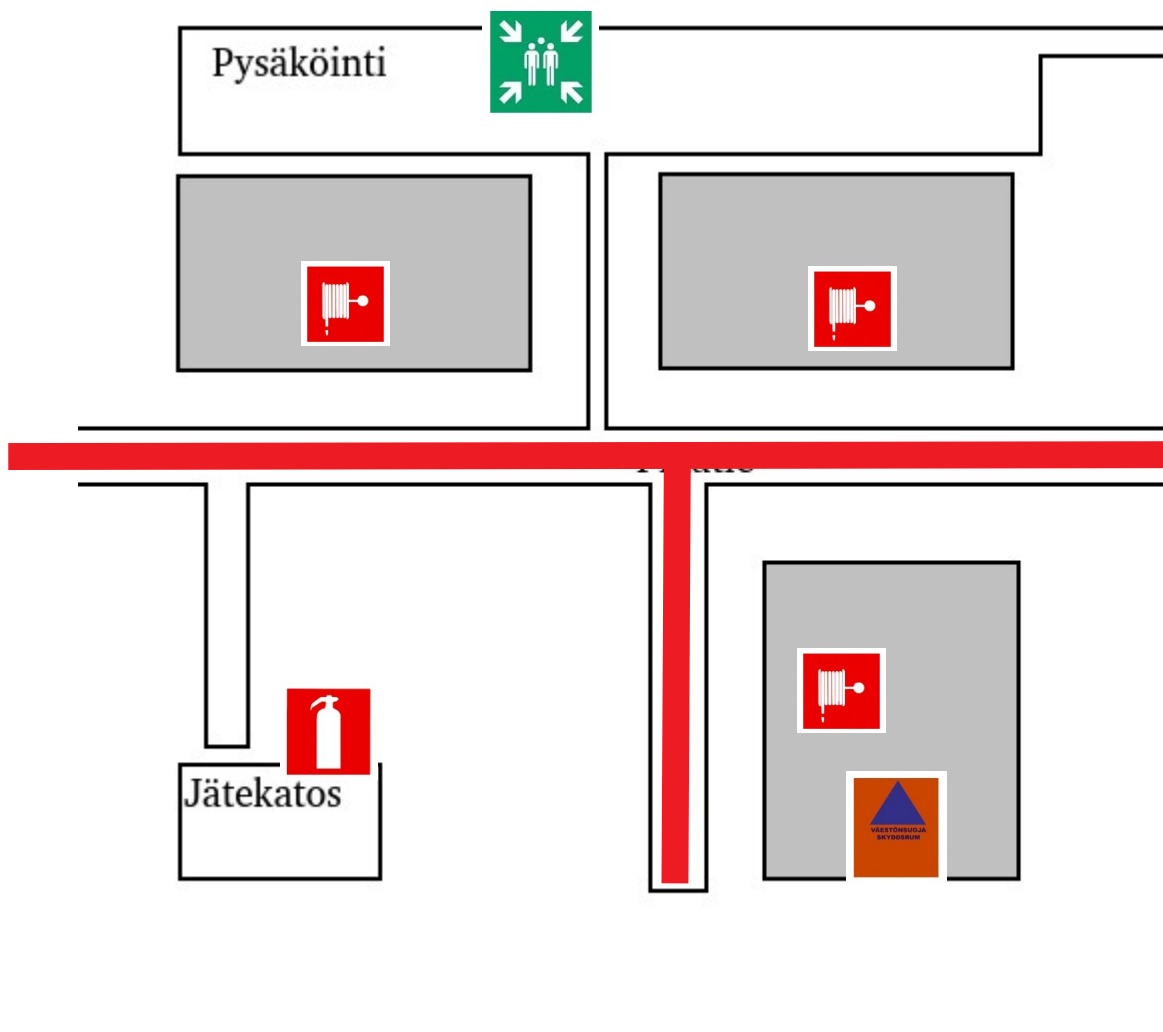
Kiinteistön osoite

(Tähän voi liittää julkisivukuvan)

Laatimispäivämäärä / viimeisin päivitys

Asukkaan versio

Asemapiirros

Tie: esim. Erkkiänkuja

Selitys	Merkki
Käsisammutin	
Pikapaloposti	
Kokoontumispaikka	
Väestönsuoja	
Pelastustie, pysäköinti kielletty	

Kuvat SPEK:in verkkokaupan internet-sivuilta

Korostetut tekstit, kuten tämä ovat esimerkkejä tai ohjeita ja ne on tarkoitus poistaa valmiista versiosta.

Edellisen sivun asemapiirroksesta selviää alkusammutuskaluston, väestönsuojan ja kokoontumispaikan sijainnit.

1. Alkusammutuskaluston (käsiammuttimien ja pikapalopostien) käyttöohjeet löytyvät alkusammuttimen kyljestä ja liitteestä A.
2. Kokoontumispaikalle ensisijainen kokoontuminen, jos jonkin vaaratilanteen vuoksi joutuu poistumaan kotoaan. Kokoontumispaikalla varmistetaan että myös seinänaapurit ovat päässeet ulos turvallisesti.
3. Väestönsuojassa on taloyhtiön irtaimistovarasto. Irtaimistovarastossa ei saa säilyttää palavia nesteitä tai kaasuja. Lisää ohjeita säilytykseen liitteessä B.
4. Vaikka pihatie ei olekaan varsinainen pelastustie, niin pihatie on silti pidettävä avoinna, jotta esimerkiksi ambulanssi pääsee mahdollisimman lähelle potilasta.

Kiinteistölle ominaiset riskit:

Esimerkiksi, läheiseen järveen hukkuminen. Talvella heikkoihin jäihin putoaminen. Toimintaohjeet liitteissä C ja D.

Läheisen tehtaan aiheuttama myrkyllinen kaasuvuoto. Toimintaohje E.

Sisällysluettelo liitteille

Toimintaohje tilanteeseen X.....6

Tähän on tarkoitus liittää samat liitteet mitä pelastussuunnitelmaankin liitetään.